הלכות גירושין פרק ו' (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום השיעור: הלכות גירושין פרק ו'

הקדמה להלכות גירושין פרק ו'

1. לשון הרמב"ם

(סקירה כללית על הלכות גירושין פרק ו' – הלכות שליחות, ביטול הגט ומסירת מודעא).

2. ביאור הפשט

הפרק השישי של הלכות גירושין עוסק בכללים העיקריים של שליחות בגט: מתי הבעל או האשה שולחים שליח, כיצד הדבר פועל, מי יכול למנות שליח, וכיצד מבטלים שליחות או את הגט עצמו.

3. **חידושים וביאורים**

* **המקור לשליחות בגט (ר' יואל אשר ור' יצחק):** אף על פי ששליחות אינה אחד מעשרת הדברים היסודיים הנלמדים מן הפסוק בגירושין, היא כלולה בכלל ש"ונתן בידה" אין פירושו דווקא ידה הממשית, אלא אפשר לקיימו על ידי שליח, כמו בכל מקום בתורה.

* **נושאי הפרק וסדר הרמב"ם (ר' יואל אשר):** בפרק זה נדונות ארבע שאלות עיקריות: 1) כיצד ממנים שליח; 2) האם אפשר לבטל את השליחות (לשלול את כח השליחות לאחר המינוי); 3) מסירת מודעא וביטול הגט; 4) כיצד השליחות נפסלת. יש דבר מעניין בסדר הרמב"ם: מכיוון שהוא עוסק בביטול *השליחות*, הוא מכניס כבר את הלכות ביטול *הגט* עצמו, ואגב כך גם את הלכות מסירת מודעא על גט – אף על פי שאין אלה ממש דיני שליחות.

הלכה א': שליח קבלה והלכות עדים

1. לשון הרמב"ם

השליח שעושה האשה לקבל לה גיטה מיד בעלה הוא הנקרא שליח קבלה, ומשיגיע הגט לידו תתגרש כאילו הגיע לידה. וצריכה לעשותו בשני עדים. וצריכה שני עדים שיעידו שהגיע הגט ליד שלוחה, ואפילו הן הראשונים או אחד מן הראשונים ואחר הרי זו עדות גמורה. במה דברים אמורים בשאבד הגט או נקרע, אבל אם היה הגט יוצא מתחת ידי שליח הקבלה אינו צריך עדים, בין שנמסר לו בעדים בין שנתנו לו הבעל בינו לבינו, יציאתו מתחת ידו כיציאתו מתחת ידי האשה. ואף על פי כן לכתחילה לא יתן לו הגט אלא בעדי מסירה כמו האשה עצמה.

2. ביאור הפשט

שליח שהאשה ממנה לקבל את גיטה מבעלה נקרא "שליח קבלה", והאשה מתגרשת מיד כשהגט מגיע לידו של השליח. צריך שני עדים על מינוי השליחות, וכן שני עדים (שיכולים להיות אותם שניים, או אחד מהם עם אחר) שיעידו שהשליח קיבל את הגט. הצורך בעדות על קבלת הגט הוא רק אם הגט אבד או נקרע; אבל אם הגט נמצא בידו של שליח הקבלה (עם עדי חתימה כשרים), אין צורך בעדי מסירה בדיעבד (אפילו אם הבעל נתנו לו בינו לבינו), משום שיציאת הגט מתחת ידו של השליח היא כיציאתו מתחת ידי האשה. ואף על פי כן, לכתחילה יש למסור אותו לשליח בפני עדי מסירה, בדיוק כמו לאשה עצמה.

3. **חידושים וביאורים**

* **גדר שליח קבלה ("ידו כידה") לעומת שליח הולכה (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *ר' יואל אשר:* הרמב"ם כינה קודם לכן את שליח הקבלה "שעשתו ידו כידה". זהו סוג חזק יותר של שליחות, שבו השליח עומד ממש *במקומה* (במקום ידה), ולא רק שליח העושה פעולה. לכן היא מתגרשת מיד כשהגט מגיע לידו, אפילו כשהיא נמצאת בעיר אחרת רחוקה.

* *ר' יצחק:* אין הבדל מהותי בכח השליחות: שניהם עושים פעולה, וגם בשליח הולכה הגט חל על ידי פעולת השליח בשעה שהוא נותנו לאשה או לשלוחה.

* **מדוע שליח קבלה צריך שני עדים על המינוי, שלא כשליח הולכה? (ר' יצחק ור' יואל אשר):**

* *הפסק והמקור:* ר' יצחק מעיר שהרמב"ם פוסק כך הן כאן בגירושין והן בקידושין (שם הדבר במחלוקת): שליח לקבלה צריך שני עדים על המינוי, ואילו שליח להולכה אינו צריך עדים. המגיד משנה כותב שהרמב"ם למד זאת מן הגמרא, שבה נאמר ששליח לקבלה צריך עדים, ועל שליח להולכה לא נאמר כן ("וכן מתבאר בכמה סוגיות"); אך המגיד משנה והגמרא אינם נותנים טעם ברור להבדל, והדבר מובא פשוט כעובדה הלכתית.

* *חילוקו של ר' יואל אשר:* שליח הולכה או הבאה אינו משנה את מעמדה של האשה; הוא בסך הכל "נושא", והאשה מתגרשת רק כשהיא עצמה מקבלת את הגט בידה. מה שאין כן שליח קבלה – אצלו מתרחש חלות הגט, והאשה משנה את מעמדה ברגע שהגט מגיע לידו. זו חלות חזקה הרבה יותר המוטלת על השליח ("שעשתו ידו כידה"), ולכן צריך עדים על מינוי כזה.

* *קושיית ר' יצחק על החילוק:* שליח להולכה אינו סתם דוור! אם בעל שולח גט בדואר (בלא מינוי שליחות), האשה אינה מגורשת. הגירושין חלים רק מחמת *מעשה הנתינה* של השליח להולכה, שנותן אותו לאשה במקום הבעל (ועל נתינה זו אכן צריך עדים). אם השליח להולכה מבצע את מעשה הגירושין של הבעל, בדיוק כשם שהשליח לקבלה מבצע את הקבלה של האשה, עדיין קשה מדוע יש ביניהם הבדל מהותי לעניין עדים על מינוי השליחות.

* **ההוה אמינא שאותם עדים אינם יכולים להעיד על שני הדברים (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *השאלה:* ר' יואל אשר שואל מה החידוש במה שהרמב"ם אומר "ואפילו הן הראשונים" – מה הייתה ההוה אמינא שעדי המינוי לא יוכלו להיות עדי הקבלה?

* *התירוץ:* ר' יצחק מביא תוספות המבאר שההוה אמינא היא משום שהמציאות נראית משונה: אשה ממנה בדרך כלל שליח קבלה משום שהיא נמצאת בעיר אחרת מן הבעל. אם אותם עדים היו במינוי (אצלה) וגם בקבלה (אצל הבעל), נמצא שהעדים נסעו יחד עם השליח, וזה דבר שאינו מצוי. ר' יואל אשר מוסיף שאולי מישהו רצה להדר ולשלוח את העדים יחד עמו. בא הרמב"ם ופוסק שזו עדות כשרה.

* **ביאור הלשון "במה דברים אמורים" (ר' יואל אשר ור' יצחק):** לשון "במה דברים אמורים" של הרמב"ם קשה קצת, שהרי לכתחילה צריך *תמיד* עדי מסירה (כפי שהרמב"ם מסיים). אך הפירוש הוא: "במה דברים אמורים" שצריך *עדות* – כלומר, שעדים יבואו להעיד בבית דין שהגט הגיע לשליח – רק כשהגט נאבד או נקרע. אבל אם הגט נמצא ביד השליח, עדי החתימה שעל הגט ממלאים את מקום עדי המסירה (בדיעבד), ואין שואלים מי היו עדי המסירה.

הלכה ב' – ג': שליח הולכה, שליח הבאה, וכלל "שליח סתם"

1. לשון הרמב"ם

הבעל אינו יכול לעשות שליח לקבל גט לאשתו, אבל נותן לשליח להוליך גט לאשתו, וזה הנקרא שליח הולכה. וכן האשה שולחת שליח להביא לה גיטה מיד בעלה, וזה הוא הנקרא שליח הבאה. ואין שליח הולכה ושליח הבאה צריכין עדים. ואין האשה מתגרשת בגט ששלח הבעל או שהביא לה שליח הבאה עד שיגיע גט לידה. וכל מקום שנאמר בענין הגיטין שליח סתם, אינו אלא שליח הולכה או שליח הבאה.

2. ביאור הפשט

הבעל אינו יכול למנות שליח קבלה עבור אשתו, אבל הוא יכול למנות שליח להוליך אליה את הגט, והוא נקרא "שליח הולכה". וכן האשה יכולה לשלוח שליח להביא לה את הגט מבעלה, והוא נקרא "שליח הבאה". הן שליח הולכה והן שליח הבאה אינם צריכים עדים על מינויים (שלא כשליח קבלה), ובשניהם האשה אינה מתגרשת עד שהגט מגיע לידה שלה. בכל מקום בהלכות גירושין שנזכר סתם "שליח", הכוונה לשליח הולכה או לשליח הבאה, ולא לשליח קבלה.

3. חידושים וביאורים

* **חידוש הרמב"ם ב"שליח הבאה" – האשה ממנה שליח עבור הבעל (ר' יצחק ור' יואל אשר):**

* לדעת הרמב"ם, "שליח הבאה" ו"שליח הולכה" הם ביסודם אותו דבר בדיוק – השליח נעשה שליח *במקום הבעל* לתת את הגט לאשה, והיא מתגרשת רק כשהשליח נותנו לה. נמצאת כאן אי-סימטריה מעניינת: הבעל אינו יכול למנות שליח קבלה עבור האשה, אבל האשה יכולה למנות הן שליח קבלה (עבור עצמה) והן שליח הולכה/הבאה (עבור הבעל)! ודווקא משום שהאשה יכולה למנות את שניהם, הוצרך הרמב"ם להקדים שהבעל *אינו* יכול למנות שליח קבלה.

* *כיצד הדבר פועל בהסכמת הבעל:* פשוט שהבעל צריך להסכים לתת את הגט. הציור לדעת הרמב"ם הוא שהאשה ממנה את שליח ההבאה, הוא בא אל הבעל ואומר "אני שליח הבאה", ובכך שהבעל נותן לו את הגט הוא מסכים, והלה נעשה שליחו של הבעל.

* **מחלוקת הראשונים בגדר שליח הבאה (ר' יצחק ור' יואל אשר):** בגמרא כלל לא ברור שלאשה עצמה יש כח למנות שליח הבאה/הולכה עבור הבעל, וראשונים אחרים אכן סברו שאין זה מתקבל על הדעת שהאשה תוכל למנות שליח עבור הבעל. ראשונים אלה מפרשים בשני אופנים אחרים:

1. שכאשר האשה שולחת שליח הבאה, כוונתה רק לומר לשליח ש*הבעל* ימנה אותו לשליח הולכה.

2. (לפי ר' יואל אשר:) ששליח הבאה הוא באמת שליחות מצד האשה (במקומה), אלא שלאשה יש שני אופנים למנות את שלוחה – היא יכולה למנותו לשליח קבלה גמור, או להכניס בשליחות תנאי והגבלה שהגירושין לא יחולו כשהגט מגיע לידו, אלא רק כשהוא מגיע לידה.

* **משא ומתן בטעם הרמב"ם – האם אפשר להשתמש ב"זכין לאדם" בגט? (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *צדו של ר' יואל אשר (מדין זכיה):* קבלת גט היא *חוב* לאשה, וממילא הבעל אינו יכול למנות שליח עבורה שלא מדעתה (אין חבין לאדם). אבל לגבי הבעל – מכיוון שאנו רואים שכבר כתב גט והוא מוכן – יש "אנן סהדי" שהוא רוצה לגרש ולתתו לכל מי שיוליך אותו. ממילא זו *טובה* וזכות עבורו שמישהו יסייע לו לבצע את ההולכה, והאשה יכולה למנות שליח עבורו מדין "זכין לאדם שלא בפניו".

* *דחיית ר' יצחק:* אין הדבר כן משתי סיבות: (1) גט אינו בפשטות "זכות" לבעל; אפילו אם הכין אותו, הוא יכול בכל רגע להתחרט ולומר "איני רוצה", ושום דבר אינו חל. (2) אף על פי שעל פי הלכה אפשר למנות שליח בשם אדם אם הדבר זכות לו,

בגט אין דבר כזה "זכיית גט", ואי אפשר למנות שליח עבור הבעל אפילו כשיודעים שהוא רוצה לתת גט.

* *הראיה שאין זה מצד זכיה:* ר' יואל אשר מודה לטענת ר' יצחק, שאם היה זה דין "זכיה", הרי *כל אדם* ברחוב היה יכול למנות שליח במקום הבעל ולהסתובב ולגרש אנשים (אם לבעל יש גט מוכן בכיסו)! אלא ודאי *רק האשה* יכולה למנות שליח הבאה.

* *סברת ר' יצחק (קל וחומר):* הדין שאשה יכולה למנות שליח הבאה (שנעשה מבחינה טכנית שליח להולכה של הבעל) הוא מעין קל וחומר: אם לאשה יש כח למנות שליח לקבלה שגורם שתתגרש מיד כשהגט בידו, קל וחומר שהיא יכולה למנות שליח מצומצם יותר (להבאה/הולכה), שבו היא מתגרשת רק כשהגט מגיע לידה – אף על פי שמבחינה טכנית הוא נעשה אז שליחו של הבעל.

* *[הערת אגב: זיכוי גט עבור בעל, כפיית גט, ודברי הרמ"א בזכיה בשליח קבלה]:* ר' יצחק מזכיר שהיו אנשים או רבנים בזמננו שניסו "לזכות" גט בשם הבעל כשאינו יכול (או אינו רוצה). על פי הלכה אי אפשר לעשות זאת; אין דבר כזה. לשאלת ר' יואל אשר האם אי אפשר להשתמש בדין "כופין אותו עד שיאמר רוצה אני" (שבאמת בלבו הוא כן רוצה) כדי לעשות שליחות במקומו, משיב ר' יצחק שאדרבה: אפילו בכפיית גט יש בעיה לעשות זאת על ידי שליח, ובדרך כלל יש לעשותו ישירות על ידי הבעל עצמו. אך ר' יצחק מעיר שמביאים **רמ"א** במקרה שבו רצו לומר שאפשר לזכות שליח לקבלה עבור *האשה* כשיודעים בוודאות שהגט הוא "זכות" עבורה (אין זו הלכה מוחלטת שגט הוא תמיד חוב, אלא הדבר תלוי במציאות המעשית).

* **כלל "שליח סתם" (ר' יואל אשר ור' יצחק):** על מה שהרמב"ם אומר "וכל מקום שנאמר בענין הגיטין שליח סתם...", הם דנים תחילה האם הרמב"ם מתכוון למסכת גיטין או להלכותיו שלו. ר' יצחק מעיין במפרשים ומוצא שיש לקרוא **"שֶׁנֶּאֱמַר"** (בלשון עתיד – מה *שנאמר* בהמשך ההלכות), ולא "שֶׁנֶּאֱמַר" (מה שכבר נאמר). זהו כלל בלשון הרמב"ם עצמו: כשהרמב"ם יכתוב בהמשך הלכות גירושין סתם "שליח", כוונתו לשליח הולכה או הבאה, ולא כל הלכה שם נכונה בשליח קבלה. (ר' יצחק תמה קצת מדוע הרמב"ם צריך להקדים זאת, שהרי לכאורה במקום שכתוב "הבעל שולח" פשוט ממילא שמדובר בשליח הולכה, שהרי בעל אינו יכול למנות שליח קבלה; אך הוא משאיר זאת לראות בהמשך ההלכות היכן הדבר נוגע).

הלכה ד' (ועד ו'): מי כשר ומי פסול להיות שליח בגט

1. לשון הרמב"ם

הכל כשרים לשליחות הגט בין שליח קבלה בין שליח הולכה והבאה, חוץ מן החמשה: הנכרי, והעבד, והחרש, והשוטה, והקטן. ואם קבל אחד מהן גט או הביא אחד מהן גט אינו גט. אבל הנשים והקרובים, ואפילו הפסולים מדברי סופרים בעבירה כשרים לשליחות. אבל הפסולין בעבירה מדברי תורה פסולין להבאת הגט, ואם הביאו הרי זה פסול. במה דברים אמורים בשנתקיים הגט בחותמיו, אבל אם לא נסמוך בו אלא על דברי פסול מן התורה בעבירה, אינו גט.

2. ביאור הפשט

כל אדם כשר להיות שליח בגט (בין שליח קבלה ובין שליח הולכה או הבאה), חוץ מחמישה: נכרי, עבד, חרש, שוטה וקטן. חמשה אלו פסולים מדאורייתא, ואם קיבלו או הביאו גט, אין זה גט כלל ("אינו גט"). אנשים הפסולים לעדות, כגון נשים, קרובים, ואפילו פסולים לעדות מדרבנן מחמת עבירה, כשרים לכתחילה לשליחות הגט. אבל אנשים הפסולים לעדות מדאורייתא מחמת עבירה, פסלום חכמים להבאת הגט; ואם בכל זאת הביאו גט, הגט "פסול" מדרבנן (אך מדאורייתא הרי הוא גט). מה שהוא פסול רק מדרבנן, הוא כשהגט נתקיים על ידי חתימות העדים ("נתקיים הגט בחותמיו"); אבל אם סומכים רק על דברי השליח הפסול מן התורה בעבירה, אין זה גט כלל ("אינו גט" אפילו מדאורייתא).

3. חידושים והסברים

* **הטעם שחמשה אלו פסולים מדאורייתא (ר' יואל אשר ור' יצחק):** הדבר הוא בדיוק כפי שכבר ביאר הרמב"ם בהלכות קידושין: חרש, שוטה וקטן אין בהם דעת (ואין להם כח קנין); עבד "אינו בתורת גיטין וקידושין"; ונכרי הוא בגדר אחר לגמרי ואינו שייך לשליחות. (בהלכה זו מונה הרמב"ם במפורש את שני מיני השליחים – קבלה והולכה/הבאה – מחמת הכלל שלו בהלכה ג').

* **חילוקי דרגות בפסולי עבירה, ויסוד "קצת עדות" שבשליחות (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *שתי המדרגות:* (1) *פסולים מדברי סופרים בעבירה* (מפני שעוברים על איסורי דרבנן) – עליהם לא גזרו חכמים כלום לענין שליחות, והם כשרים לכתחילה. (2) *פסולים בעבירה מדברי תורה* (כגון גזלן דאורייתא או מחלל שבת בפרהסיא) – מדאורייתא הוא פסול רק ל*עדות*, אבל ל*שליחות* הוא כשר מדאורייתא. אלא שחכמים נטלו ממנו את כח השליחות מדרבנן ("פסולין להבאת הגט"), וממילא אם הביא – הגט פסול מדרבנן.

* *יסוד "בחינת עדות" שבשליחות:* ר' יצחק מניח יסוד (שראה במפרשים): שליח להולכה אינו צריך עדים על שליחותו, אבל בעצם השליחות טמונה מעין עדות – וכפי שמכנה זאת ר' יואל אשר, מעין "נאמנות" ("קצת עדות") – שהגט כשר ושהבעל ציווהו לתתו. (ר' יואל אשר מעיר הערה צדדית שהשליח יכול גם להיות אחד משני עדי המסירה, אך ר' יצחק מבהיר שהפסול כאן הוא מצד עצם השליחות).

* *החולקים על הרמב"ם:* ר' יצחק מביא ש**מגיד משנה** כותב שאינו יודע מנין לקח הרמב"ם דין זה שרבנן פסלו פסולי עדות לשליחות הגט, וגם **הראב"ד** אינו מסכים.

* **החילוק בין "נתקיים הגט בחותמיו" לבין "לא נסמוך בו אלא על דברי פסול" (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *הבנתו הראשונה של ר' יואל אשר וקושייתו החזקה:* ר' יואל אשר מפרש בתחילה ש"לא נסמוך בו" פירושו שאין עדי חתימה כלל, אלא סומכים רק על שני עדי מסירה כשרים, הרואים את השליח הפסול נותן את הגט. על כך הוא מקשה קושיה חזקה: אם השליח הוא שליח פסול ושליחותו בטלה, נמצא שלא היתה כלל נתינת גט מן הבעל (אדם זר נתן לה גט)! אם כן, מה מועיל לי שיש חתימות על הגט ("נתקיים הגט בחותמיו")? כיצד קופץ הדין מ"אינו גט" (מדאורייתא) ל"פסול מדרבנן" בלבד, רק מחמת החתימות?

* *ביאורו של ר' יצחק:* השליחות עצמה *אינה* בטלה! לשליחות ולפסולי עדות אין באמת שום שייכות. הרמב"ם אומר "אינו גט" מחמת בעיה של *עדות ונאמנות* על כשרות הגט. "נתקיים הגט בחותמיו" אין פירושו רק שיש חתימות על הגט, אלא שעדי החתימה באו לפני בית דין ו*קיימו* את הגט (אישרו את החתימות שאינן מזויפות).

* *סברת הרמב"ם לפי ר' יצחק:* בכל פעם ששליח מביא גט (אפילו במקרה רגיל בארץ ישראל, שאין צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם"), יש בהבאתו גילוי ונאמנות שזהו גט כשר ושעדי החתימה הם עדים כשרים ואמיתיים. אם הגט **לא** נתקיים בבית דין על ידי החותמים, סומכים לגמרי על נאמנות השליח. ממילא, אם השליח פסול לעדות מדאורייתא, אין לנו שום עדות שזהו גט כשר – ולכן **"אינו גט"**. אבל אם **"נתקיים הגט בחותמיו"** (אישרו את החתימות בבית דין), יש לנו ראיה עצמאית מחותמי הגט שזהו גט כשר, ואין צורך בנאמנות השליח (אלא "ליתר שאת"). לכן הגט כשר מדאורייתא, ורבנן פסלוהו רק מדרבנן (מפני שבכל שליחות הגט יש בחינת עדות).

* *האם הכוונה ל"בפני נכתב ובפני נחתם"?* ר' יואל אשר רוצה לומר שה"נאמנות" של השליח שמדובר בה כאן היא היא אמירת "בפני נכתב ובפני נחתם". ר' יצחק שולל זאת בתוקף: "בפני נכתב" היא הלכה אחרת שנלמד רק בפרק הבא; כאן מדבר הרמב"ם במקרה רגיל שבו השליח *אינו* צריך לומר בפני נכתב, ואף על פי כן יש בהבאתו סמיכה ונאמנות אם הגט לא נתקיים בחותמיו.

* **ארבעה קשיים של ר' יואל אשר על דרכו של ר' יצחק ברמב"ם:**

1. *הרמב"ם עדיין לא גילה זאת:* בשום מקום עד כאן לא אמר הרמב"ם שאשה הבאה עם גט שיש בו עדי חתימה צריכה תחילה לקיים את החתימות בבית דין, ושבלא קיום סומכים על השליח כמעין עדות!

2. *עדים במסירת הגט לשליח:* ר' יואל אשר טוען בתחילה שכאשר הבעל מוסר את הגט לשליח, צריכים להיות שם שני עדים הקוראים את הגט, ואפשר לחזור אליהם. אך ר' יצחק מעמידו על כך שזו טעות: לשליח להולכה אין צריך כלל עדים כשהבעל נותן לו את הגט! מסירת הגט נעשית רק כשהשליח מוסרו לאשה (שם צריך שני עדי מסירה, אך עדי מסירה אלו לא ראו את השליח נוטלו מן הבעל, ואינם יודעים אם החתימות שעל הגט אמיתיות או מזויפות).

3. *כיצד סומכים על שליח שהוא רק "עד אחד"?* הרי שליח הוא רק אדם אחד (עד אחד), ואף אינו אומר כלום (כשאין צריך לומר בפני נכתב)! אם באמת יש בעיה שבה צריך "סמיכה" ("נסמוך בו") כדי לדעת שהגט כשר, היה צריך שני עדים, ולא שליח אחד!

4. *קושיה מ"קרובים":* בהלכה זו נאמר ש**קרובים כשרים** להיות שליח להולכה. והרי קרוב גם הוא פסול לעדות מדאורייתא! אם יש בשליחות מעין עדות שסומכים עליה, מדוע יש לקרוב נאמנות להיות שליח?

* *תשובתו של ר' יצחק:* ר' יצחק מודה שאפשר להתווכח על הלכה זו, ושאין זה ברור לגמרי מדוע קרוב שונה (משום שהרמב"ם אינו מאריך בגדר "קצת עדות" זו), אבל בתוך דברי הרמב"ם הסברא ברורה במאה אחוז ומתיישבת.

* **השגת הראב"ד (ר' יצחק ור' יואל אשר):**

* *טענות הראב"ד:* הראב"ד חולק לגמרי על הרמב"ם משני צדדים: (1) על עצם היסוד הוא שואל (*"ועוד יש חילוף..."* / *"ועוד יסרוהו"*): הפסול לעדות בעבירה הרי הוא *"ישראל גמור לכל דבריו"*, ומה ענין פסול עדות לשליחות הגט?! (2) ממה נפשך (*"למה אם הביא פסול... ולא הוצרך לומר בפני נכתב ובפני נחתם"*): אם הגט נתקיים ("נתקיים הגט") והשליח לא היה צריך לומר "בפני נכתב ובפני נחתם" – מדוע יהיה פסול כלל (אפילו מדרבנן)? ואם כן סומכים עליו – כתוב בראב"ד לשון קשה: *"אלא אם לא נסמוך בו... למה אינו גט אלא שלא תנשא בו ולומר אינה מגורשת"*.

* *קשיים בלשון הראב"ד:* ר' יצחק ור' יואל אשר מתקשים להבין את סוף לשון הראב"ד. ר' יואל אשר רוצה לומר שכוונת הראב"ד לשאול אם הרמב"ם אומר "אינו גט" רק בתורת חומרא. אך ר' יצחק סובר שלשון "אינו גט" משמעו יותר מחומרא (ור' יואל אשר מוסיף ש"אינו גט" ברמב"ם פירושו תמיד מדאורייתא). הם משאירים את הפירוש המדויק בראב"ד בצריך עיון, אך מסכמים שהראב"ד סובר ששליח אינו צריך להיות כשר לעדות, בעוד ששיטת הרמב"ם ברורה שמדרבנן צריך שליח להיות כשר לעדות.

הלכה ז': תחילתו בפסלות וסופו בכשרות / תחילתו וסופו בדעת

1. לשון הרמב"ם

היה השליח קטן כשניתן לו הגט, והגדיל, או חרש ונתפקח, שוטה ונשתפה, נכרי ונתגייר, עבד ונשתחרר – הרי זה בטל. אם ניתן לו הגט והוא פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח, או שפוי היה כשניתן לו ונשתטה וחזר ונשתפה כשהביאו ליד האשה – הרי זה גט כשר, מפני שתחילתו וסופו בדעת.

2. ביאור הפשט

אם הבעל נתן את הגט לשליח כשהשליח היה קטן, חרש, שוטה, נכרי או עבד, וקודם שמסר את הגט לאשה נעשה כשר (הגדיל, הבריא, נתגייר או נשתחרר) – הגט בטל, משום שגם בשעת מינוי השליחות צריך הוא להיות כשר. אבל אם היה בר דעת (פיקח/שפוי) כשמינוהו, ובינתיים נעשה חרש או שוטה, ואחר כך חזר ונעשה בר דעת כשמסר את הגט לאשה – הגט כשר, משום שתחילת השליחות וסופה היו בדעת.

3. **חידושים והסברים**

* **ההווה אמינא בהלכה הראשונה – קטן והגדיל (ר' יואל אשר ור' יצחק):** הדין ש"קטן והגדיל" בטל אינו פשוט כל כך. היה אפשר לומר שהרי זהו אותו אדם! הבעל עשאו שליח בפני שני עדים שראו זאת, ועכשיו כשהוא מוסר את הגט הוא כבר גדול. היה אפשר לשמוע סברא שהוא מקבל את הפוטנציאל (בכח) להיעשות שליח, והדבר חל ברגע שהוא נעשה ראוי לכך. אך הרמב"ם פוסק שאין שומעים לסברא זו, והגט בטל (בטל פשוט מן התורה).

* **החידוש של "תחילתו וסופו בדעת" לעומת ישן או שיכור (ר' יואל אשר ור' יצחק):** במקרה השני (פיקח ונתחרש וחזר ונתפקח) רוצה ר' יואל אשר להשוות את מצב השטות שבאמצע לשליח שבאמצע השליחות נמנם או נשתכר כלוט. אך ר' יצחק מראה שתנומה אינה כלום (אדם מנמנם אפשר אפילו למנותו לכתחילה, כל זמן שאינו שיכור כלוט), ואפילו אם באמצע נעשה שיכור כלוט אין בכך בעיה. אבל ב"נשתטה" יש הווה אמינא חזקה בהרבה לפסול: כשהוא נעשה שוטה "פוסלים את הגברא"! היה אפשר לומר סברא שהוא יצא לגמרי מגדר אדם, וכשהוא חוזר ומבריא הרי הוא כ"תינוק שנולד" – אדם חדש (כשם שאולי היה אפשר לומר שעליו לחזור ולקדש את אשתו מחדש!). זהו החידוש מדוע השליחות אינה נפסקת.

* **חקירה למדנית ב"חזר ונתפקח" – הדעת הישנה או דעת חדשה (ר' יואל אשר ור' יצחק):** על סברת ר' יצחק מעלה ר' יואל אשר חקירה: כששוטה חוזר ומבריא ("חזר ונתפקח"), האם הפירוש הוא שקיבל בחזרה את אותה *דעת ישנה* שהיתה לו קודם, או שקיבל *דעת חדשה* (מצב חדש של דעת, כגלגול או כאדם אחר)? ר' יצחק משיב שאפילו אם נאמר שזו דעת חדשה, השאלה היא האם דעת חדשה זו קשורה לדעת הישנה ולאדם הקודם, כך שהוא חוזר למעמדו הקודם כגברא. הכרעת ההלכה היא שהוא חוזר, והשליחות נשארת בתוקפה.

הלכה ח' – ט': לשונות מינוי שליח לקבלה, ודין קטנה בשליחות קבלה

1. **לשון הרמב"ם**

האשה שעשת שליח בעדים ואמרה לו: "טול לי גיטי", או "יהא לי בידך" – הרי זה כאילו אמרה לו "התקבל לי גיטי". ויש לאשה לעשות שליח קבלה לקבל לה גיטה מיד שלוחו של בעלה. וקטנה אינה עושה שליח לקבלה, אף על פי שחצירה קונה לה גיטה כגדולה, מפני ששליח קבלה צריך עדים.

2. **ביאור הפשט**

כשאשה עושה שליח לקבלה בפני עדים, הלשון הברור ביותר הוא "התקבל לי גיטי", אבל אם היא אומרת "טול לי גיטי" או "יהא לי בידך", גם כן מועיל, והרי זה נקרא שליח לקבלה. אשה יכולה לעשות שליח לקבלה לקבל את הגט גם משליח ההולכה של הבעל (כך שיש שני שליחים במעשה). קטנה (שאביה קידשה ומת) אינה יכולה למנות שליח לקבלה; אף על פי שחצרה של קטנה קונה לה את הגט כמו אצל גדולה, אין היא יכולה לעשות שליח, משום ששליח קבלה צריך עדים.

3. **חידושים והסברים**

* **הקושי בטעם הרמב"ם: "מפני ששליח קבלה צריך עדים" (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *ביאורו הראשון של ר' יואל אשר:* חצר פועלת מאליה ואינה צריכה מינוי בעדים (צריך עדים רק על נתינת הגט עצמה, ולא על "שליחות" החצר). אבל עשיית שליח קבלה מצריכה עדים על המינוי, וכל דבר הצריך עדים, האדם שמעידים עליו (המשלח) צריך להיות בר דעת.

* *קושיותיו החזקות של ר' יצחק על טעם זה:* מה ענין עדים לכאן? (1) נניח שלא היו צריכים עדים *כלל* לשליח לקבלה (כמו בשליח להולכה), וכי אז היתה קטנה יכולה לעשות שליח?! הרי קטן או קטנה אינם יכולים כלל להיות משלח! (2) מדוע לא יוכלו להעיד על קטן? הכלל הוא שה*עדים* צריכים להיות בני דעת, אבל הרי מעידים על קטן באלף מקומות בש"ס (למשל בבן סורר ומורה וכדומה)! (ר' יואל אשר מנסה לומר שאולי כוונת הרמב"ם לטעם *מדוע* שליח קבלה צריך עדים – משום שנעשה "ידו כידה" – אך הוא מודה שאין הדבר כתוב כך ברמב"ם).

* **השגת הראב"ד והוויכוח על "חצר משום שליחות" (ר' יצחק ור' יואל אשר):**

* *הראב"ד:* ר' יצחק מביא בהתלהבות שהראב"ד אכן מקשה את אותה קושיה על הרמב"ם בלשון חריפה: **"אמר אברהם, זה הטעם אין לו טעם ולא ריח, אלא אתם גם אתם, מה אתם בני דעת אף שלוחכם בני דעת"** (לטעם הרמב"ם אין טעם ואף לא ריח! אלא הדין פשוט מן הפסוקים בשליחות, שהן המשלח והן השליח צריכים להיות בני דעת).

* *קושיית ר' יואל אשר על הראב"ד:* הראב"ד לא תירץ כלום! שהרי אם חצר פועלת מטעם שליחות (כמבואר בגמרא), וחצרה של קטנה קונה לה גט, הרי יש ראיה שקטנה כן יכולה להיות משלח! ואם כן כיצד יכול הראב"ד לומר שמשלח צריך להיות בר דעת? ועוד, הפסוק "אתם גם אתם" נאמר על השליח, ולא על המשלח!

* *תירוציו של ר' יצחק לראב"ד:*

1. כל אחד מבין בפשטות שחצר אינה שליח אמיתי. אפילו לפי הגמרא חצר היא "משום יד", ויש בה רק בחינה של "לא גרע משליחות" (וצריך לעמוד בצד החצר וכו'), אבל אין להשוות חצר הפועלת מאליה למינוי אדם כשליח.

2. לגבי הלימוד של "אתם גם אתם": כל לימוד השליחות הוא שהשליח צריך להיות בדיוק כמו המשלח ("מה אתם"). כשם שלומדים "מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית" – מה שמוכיח שהמשלח עצמו צריך להיות בן ברית (גם נכרי אינו יכול לעשות שליח) – כך גם ב"מה אתם בני דעת", הקדמת הדרשה היא שהמשלח עצמו ("אתם") צריך להיות בר דעת!

3. ר' יצחק סובר שהראב"ד צודק, אף שהאחרונים אמרו תורות וחילוקים רבים כדי ליישב את הרמב"ם.

הלכה י': כאשר הבעל עוקר את שליחות הקבלה לשליחות הולכה

1. **לשון הרמב"ם**

האשה שעשת שליח לקבלה ואמר לו הבעל אין רצוני שתקבל לה אלא הרי זה גיטה הולך אותו לה, הרשות ביד הבעל ונעשה זה שליח הולכה לא שליח קבלה. אבל אם אמר לו התקבל לה או זכה לה או הא לך, לא עקר שליחות הקבלה. אמר לו הולך לה, עקר שליחות הקבלה ונעשה שליח הבעל. וכן אם אמר לו הולך ותן לה, עקר שליחות הקבלה.

2. **ביאור הפשט**

אשה ששלחה שליח קבלה, והבעל אומר לו: "איני רוצה שתקבל אותו עבורה, אלא קח את הגט והולך אותו אליה" – הרשות ביד הבעל לעשות כן ("עקירת השליחות"). השליח נעשה אז שליח הולכה, והיא מתגרשת רק כאשר הגט מגיע לידה. אולם אם הבעל אומר "התקבל לה", "זכה לה" או סתם "הא לך", לא עקר את שליחות הקבלה. אם הוא אומר "הולך לה" או "הולך ותן לה" (אף שלא אמר במפורש "אין רצוני שתקבל"), הרי בלשון החיובית של הולכה לבדה עקר את שליחות הקבלה ועשה אותו לשליח הולכה שלו.

3. **חידושים והסברים**

*** הסברא מדוע הבעל יכול לשנות את תפקיד השליח (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *הקושיא (ר' יואל אשר):* זהו חידוש גדול. לכאורה, כיון שאנו אומרים בשליח קבלה "ידו כידה", היה מקום ללמוד שזו זכותה שלה לקבוע שידו של השליח היא כידה. אם הבעל נותן בפועל את הגט לתוך ידו, מדוע לא יהיו דבריו חסרי משמעות?

* *התירוץ (ר' יצחק):* כיון שהבעל אינו מחויב כלל לתת לה גט (אינו מגרש אלא לרצונו), יש לו זכות מלאה לומר "איני מתחשב בשליחות שלה, איני מסכים לתת לה גט על ידי שליח קבלה". רק במקרה הוא משתמש באותו אדם ועושה אותו לשליח הולכה שלו, דבר שאין לו שום קשר לשליחות שלה. ר' יואל אשר מסכים שאף על פי ש"ידו כידה", עדיין הדבר תלוי בהסכמת הבעל לתת בתורת קבלה.

הלכה י"א (או המשך): הכחשה בין השליח לאשה (קבלה לעומת הבאה)

1. **לשון הרמב"ם**

שליח האשה שבא ליטול גט מן הבעל ואמר לו שליח קבלה אני, ואמר לו הבעל הא לך גט זה כמו שאמרה, כלומר בין שעשת אותך שליח קבלה או שליח הבאה הרי את כמו שאמרה. והביא את הגט ואמרה לו לא שמתיך אלא שליח הבאה, אפילו הגיע הגט לידה אינה מגורשת, שהרי עקר השליח שליחות שאמרה היא ואמר לבעל מעולם לא נעשיתי שליח הבאה לה. אמר השליח לבעל שליח הבאה אני... ואמרה לו שליח קבלה שמתיך, כיון שהגיע הגט לידה מגורשת, שהרי לא עקר שליחות שאמרה אלא גרע אותה, שהרי היא אומרת לקבלה והוא אמר לבעל להבאה בלבד.

2. **ביאור הפשט**

השליח בא אל הבעל ואומר "שליח קבלה אני", והבעל עונה "קח את הגט כמו שאמרה" (בין קבלה בין הבאה). אחר כך הוא מביא את הגט לאשה, והיא אומרת לו: "לא עשיתיך אלא שליח הבאה, לא קבלה!" – אפילו אם הגט הגיע לידה, אינה מגורשת, משום שהשליח עקר את שליחותו האמיתית. אבל במקרה ההפוך: השליח אומר לבעל "שליח הבאה אני", הבעל אומר "קח אותו כמו שאמרה", וכשהוא מביא אותו לאשה היא אומרת "הרי עשיתיך שליח קבלה!" – אז, כיון שהגיע לידה, היא מגורשת, משום שהשליח לא עקר את השליחות אלא רק מיעט אותה ("גרע אותה").

3. **חידושים והסברים**

* **תלוי בשיטת הרמב"ם (ר' יואל אשר):** כל ההלכה הזו היא רק לשיטת הרמב"ם (בהלכה ב') שאשה יכולה לעשות גם "שליח הבאה".

*** אצל מי נמצא החסרון במקרה הראשון – הוא אומר קבלה, היא אומרת הבאה? (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* ר' יואל אשר רצה לומר בתחילה שהבעיה היא אצל *הבעל*: הבעל נתן את הגט על דעת מה שאמר השליח שהוא שליח קבלה, ובאמת לא הייתה לו רשות לכך. אולם ר' יצחק שואל: הרי הבעל אמר במפורש "כמו שאמרה" – לבעל לא אכפת כלל איזה שליח הוא, הוא מסכים לכל מה שהאשה רצתה!

* משום כך הם מגיעים למסקנה שהבעיה נמצאת כולה אצל **השליח**, ולא אצל הבעל. ר' יצחק מבאר את הסברא: שליח אינו צריך להיות שליח בעל כרחו; יש לו זכות "להתפטר" (לוותר על השליחות). כאשר האשה עשתה אותו שליח הבאה, והוא הולך לבעל ואומר "שליח קבלה אני", הרי בכך ויתר במפורש וביטל את שליחות ההבאה שלו (כאילו אומר "מעולם לא נעשיתי שליח הבאה"). ממילא הפסיק להיות שליח הבאה, ולקבלה הרי מעולם לא קיבל הרשאה מן האשה. נמצא שאינו כלום, ואף על פי שהבעל מסכים לכל, השליחות בטלה.

* **הסברא של "גרע אותה" במקרה השני – הוא אומר הבאה, היא אומרת קבלה (ר' יצחק ור' יואל אשר):** מדוע כאן אין השליחות בטלה? "שליחות קבלה" היא שליחות חזקה וגדולה יותר מ"הבאה" (שהרי בקבלה "ידו כידה" והיא מתגרשת מיד, מה שאין כן בהבאה צריך להמתין עד שיגיע לידה). ממילא יש כאן כלל של **"יש בכלל מאתים מנה"** – בשליחות קבלה כלולה כבר בתוכה השליחות הקטנה יותר של הבאה (כפרט שבתוך הכלל). כאשר היא עושה אותו שליח קבלה, והוא אומר לבעל "שליח הבאה אני", לא עקר את השליחות, אלא רק אמר שאינו מסכים לקבל על עצמו את הכח הגדול של קבלה, ונוטל על עצמו רק את החלק הקטן ממנו (הבאה). גם האשה אומרת לו: "ודאי היית שליח שלי, ואף נתתי לך כח רב יותר ממה שחשבת". ממילא נשאר שליח הבאה כשר (ר' יצחק מעיר שכך לומד גם רש"י).

הלכה י"ב – י"ג (או י"ד): כאשר האשה רוצה לעשות את שליח ההולכה של הבעל לשומר שלה או לשליח קבלה

1. **לשון הרמב"ם**

הבעל ששלח גט לאשתו, בא שליח ליתנו לה, לא נטלתו אלא אמרה לו בפני עדים יהיה לי גט זה פיקדון אצלך, או שאמרה לו הרי את שליח לקבלו לי, הרי זו מגורשת בספק עד שיגיע גט לידה, ומשיגיע גט לידה תתגרש ודאי.

2. **ביאור הפשט**

בעל שלח גט על ידי שליח הולכה. כשבא השליח למסור לה אותו, היא אינה נוטלת אותו בידה, אלא אומרת לו בפני עדים: "יישאר הגט מונח אצלך כפיקדון עבורי", או שהיא אומרת לו: "היה עתה שליח הקבלה שלי לקבלו עבורי". בשני המקרים היא ספק מגורשת עד שהגט מגיע בפועל לידה, וכשהוא מגיע לידה היא מגורשת ודאי.

3. **חידושים והסברים**

* **מהו הספק בהלכה? (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

1. ב"הרי את שליח לקבלו לי", הספק הוא האם אותו אדם שנשלח על ידי הבעל כשליח הולכה יכול באמצע השליחות "להפוך" לשליח קבלה של האשה, כך שכביכול יקבל אותו מעצמו עבורה.

2. ב"יהיה לי פיקדון אצלך", היא רוצה לקנות אותו כבר עכשיו, כך שיהיה מונח אצלו רק בתורת פיקדון; אך הדרך היחידה שבה היא יכולה לקנותו בלי שיגיע לידה היא רק אם הוא נעשה שליח הקבלה שלה, וממילא הדבר חוזר לאותו ספק.

* *[סטייה / הערה שנונה: ר' יצחק מכנה זאת שאלה של "טרנסג'נדר" או "טומטום" – האם אדם אחד יכול ברגע אחד לייצג את הבעל ובו בזמן להיעשות האשה. אולם הוא מיד מתעשת, שהשליחות אינה עושה את האדם ממש למשלח עד כדי כך, כפי שכבר למדנו לעיל ש"שליח נעשה עד".]*

הלכה י"ד – ט"ו: הלכות מסירת הגט על ידי שליח (עדי מסירה וקריאת הגט)

1. **לשון הרמב"ם**

שליח שהביא גט כשהוא נותנו לה צריך ליתנו בפני שנים, ואותן השנים צריכין לקרותו ואחר כך יינתן לה בפניהם, שדין השליח עם האשה כדין הבעל עמה שתחתיו הוא קם. לפיכך אם נתנו השליח לה ולא קראוהו עדי מסירה, ונטלתו וזרקתו לים, ספק מגורשת. עבר השליח ונתן הגט בינו לבינה, יטלנו ממנה ויחזור ויתננו בפני שנים. ואם מת, הואיל והגט יוצא מתחת ידה ומקוים בחותמיו, הרי זה כשר.

2. **ביאור הפשט**

כאשר שליח (הולכה או הבאה) מוסר את הגט לאשה, עליו לתתו בפני שני עדי מסירה, ושני העדים צריכים לקרוא את הגט קודם שהוא נותנו לה, משום שהשליח עומד במקום הבעל ("שתחתיו הוא קם") ודינו בדיוק כדין הבעל. לפיכך: (1) אם עדי המסירה לא קראו אותו לפני המסירה, והיא נטלה אותו וזרקה אותו לים, היא ספק מגורשת. (2) אם השליח עבר ונתן לה את הגט בינו לבינה (בלי עדי מסירה), אפשר לתקן זאת בכך שהוא נוטל אותו ממנה בחזרה ונותנו לה שוב בפני שני עדים (והגט חל בפעם השנייה). (3) אם השליח מת לפני שהספיק לקחתו בחזרה, ההלכה היא שכיון שהגט יוצא מתחת ידה ומקוים בעדי חתימה, הגט כשר בדיעבד.

3. **חידושים והסברים**

* **הסברא מדוע חוששים שלא היה זה גט אצל שליח (ר' יואל אשר ור' יצחק):** על ההלכה שאם העדים לא קראו אותו והיא זורקת אותו לים היא ספק מגורשת (משום שאיננו יודעים אם היה זה באמת גט, שמא היה זו מזוזה או שטר אחר), תמה ר' יואל אשר: כאשר הבעל עצמו נותן שטר, מובנת הסברא שבעל רוצה לפעמים להערים על אשתו ולמסור לה נייר מזויף. אבל כאשר שליח נושא גט כל הדרך, מה הסיכויים שסחב מגילה או מזוזה? אין לזה פשט! ר' יצחק עונה שכיון שהרמב"ם קובע את היסוד ש"דין השליח עם האשה כדין הבעל עמה", ההלכה אינה מחלקת כלל, וכל הדינים שלמדנו קודם אצל הבעל עצמו חלים גם על השליח.

הלכה ט"ז: ביטול גט שנשלח על ידי שליח

1. **לשון הרמב"ם**

שליח שנטל את הגט וקודם שיגיע ליד האשה חזר הבעל ואמר לו גט ששלחתי עמך בטל, או שקדם ואמר לאשה גט ששלחתי לך בטל, או ששלח שליח אחר לבטלו, או שאמר לאחרים גט ששלחתי לאשתי בטל – הרי זה בטל ואף על פי שהגיע לידה. וכל המבטל בפני אחרים צריך לבטל בפני שנים. ואם אחר שהגיע גט לידה או ליד שליח קבלה אינו יכול לבטלו, ואף על פי שחזר בתוך כדי דיבור וביטלו, הואיל ואחר שהגיע לידה או

ליד שליח קבלה או לחצירה ביטלו – אינו בטל והרי זה גט כשר.

2. **ביאור הפשט**

לפני שהגט מגיע לאשה, הבעל יכול לחזור בו ולבטלו – בין שאומר זאת לשליח, לאשה, שולח שליח אחר, או אומר זאת בפני שני אנשים אחרים (עדים). משהגיע הגט לידה, לחצרה, או לשליח הקבלה שלה, חלות הגט כבר נעשתה ושוב אי אפשר לבטלו (אפילו תוך כדי דיבור).

3. **חידושים והסברים**

* **בינו לבין עצמו או בפני אחד אינו מועיל (ר' יצחק ור' יואל אשר):** הבעל אינו יכול לבטל את הגט בינו לבין עצמו, ואף בפני אדם זר אחד אינו מועיל; אם הוא מבטל "בפני אחרים", צריך שיהיה דווקא בפני שניים.

* **תוך כדי דיבור בגיטין וקידושין (ר' יואל אשר):** לאחר שהגיע לידה אין ביטול מועיל אפילו "תוך כדי דיבור". בכל שאר ההלכות שבתורה הכלל הוא ש"תוך כדי דיבור" הוא כאילו עדיין לא סיים, והעניין עדיין פתוח לחזרה. אבל בקידושין ובגירושין, כיון שהמעשה (ההגעה לידה) נעשה, החלות נגמרת מיד, ותוך כדי דיבור אינו מועיל כלל (כפי שכבר למדנו לעיל בהלכות אישות).

הלכה י"ז: רודף אחר השליח כדי לבטל

1. **לשון הרמב"ם**

היה מחזר ומבקש השליח כדי לבטלו, או שהיה מבקש שניים שיבטלו בפניהם, ובין שהוא מחזר ורודף הגיע הגט לידה ואחר כך ביטל – אינו בטל, ואף על פי שהיה מחזר לבטלו קודם שיגיע לידה.

2. **ביאור הפשט**

אם הבעל רץ וחיפש את השליח כדי לעכבו, או חיפש שני עדים כדי לבטל בפניהם, ובינתיים הגיע הגט לאשה, ורק לאחר מכן ביטל אותו – אין הגט בטל.

3. **חידושים והסברים**

* **גילוי דעת בלא חלות ביטול אינו מועיל (ר' יואל אשר ור' יצחק):** החידוש הוא שאפילו אם שני אנשים ראו בבירור כיצד הוא רץ וצועק "היכן השליח? אני רוצה לבטל את הגט!" או "היכן יש שני עדים כשרים?", אין זה אלא גילוי דעת שאינו מרוצה ורוצה לבטלו, אך עדיין לא עשה את עצם המעשה והחלות של "ביטול". ר' יצחק מנסח זאת כ"כלל גדול בתורה": רצון בלבד אינו שווה כלום; צריך לעשות את הפועל היוצא. אילו היה לו שכל, היה אומר מיד לאנשים העומדים שם "הריני מבטלו בפניכם", אך כיון שרק "חיפש" (למשל, חיפש שני עדים מהודרים או קבוצה מסוימת) ולא ביצע את הביטול בזמן – הפסיד.

הלכה י"ח: ביטול כאשר יש שלוחים רבים

1. **לשון הרמב"ם**

אמר לעשרה כתבו גט ותנו לאשתי יכול לבטל זה שלא בפני זה, ואפילו בפני שנים אחרים. שלח הגט ביד שנים הרי זה יכול לבטלו זה שלא בפני זה, ואפילו היו עשרה, משביטלו בפני אחד – בטל הגט.

2. **ביאור הפשט**

אם ציווה לעשרה אנשים לכתוב ולתת גט, או שלח גט ביד שניים או עשרה שלוחים, אינו צריך לבטל בפני כולם יחד, אלא יכול לבטלו בפני אחד שלא בנוכחות חברו, או בפני שני עדים אחרים.

3. **חידושים והסברים**

* **ההוה אמינא בגמרא (ר' יצחק):** זוהי סוגיא שלמה בגמרא, שבה יש סברא חזקה לומר שכיון שעשה שליחות לעשרה אנשים, אינו יכול לבטלה אלא בפני כל העשרה. אולם הרמב"ם פוסק שאין צריך.

הלכה י"ט – כ': מסירת מודעא על גט, תקנתה, ודין קנין

1. **לשון הרמב"ם**

וכן מי שאמר לשנים גט שאני כותב לאשתי בטל הוא, וכתב אחרי כן גט ונתנו לה בפני שנים אחרים – הרי זה גט בטל, וזו היא מסירת המודעא על הגט. וכן אם אמר להם כל גט שיכתוב לי פלוני בטל, או כל גט שאכתוב בבית דינו של פלוני הרי הוא בטל, או כל גט שאכתוב מהיום עד עשרים שנה בטל. וכן אם אמר לשנים כל גט שאכתוב לפלונית אשתי בטל הוא וכל דבר שאבטל בו מודעא זו הרי הוא בטל, וכתב אחר כן גט ונתנו לה, אף על פי שביטל המודעא קודם – הרי הגט בטל. אם כן מה תקנת דבר זה? שיאמרו לו העדים קודם כתיבת הגט: אמור בפנינו שכל הדברים שמסרת שגורמין כשיתקיימו אותן הדברים לבטל גט זה הרי הן בטלין, והוא אומר הין, ואחר כך אומר להן לכתוב ולחתום וליתן לה, ולא יניחוהו לילך עד שיגיע גט לידה כדי שלא יצא ויבטלו. ואין המוסר מודעא ולא המבטל מודעא צריך קנין.

2. **ביאור הפשט**

אדם יכול לבטל גט עוד לפני כתיבתו, בכך שיאמר בפני שני עדים שכל גט שיכתוב יהיה בטל ("מסירת מודעא" – בדומה ל"כל נדרי", שבו אומרים שמה שיאמרו מחר יהיה בטל). אם הוא מוסר מודעא ומוסיף "מודעא דמודעא" (שגם כל ביטול מודעא שיעשה יהיה בטל), אין ביטול מודעא סתמי מועיל. התקנה היא שהעדים יורו לו לומר לפני הכתיבה ש"כל הדברים שמסר, הגורמים לבטל את הגט, בטלים", ואין מניחים לו לצאת משם עד שהגט מגיע לידה. צריך שני עדים למסירת מודעא ולביטול מודעא, אך אין צורך לעשות קנין.

3. **חידושים וביאורים**

* **החילוק בין הלכה ט"ז להלכה י"ט (ר' יואל אשר ור' יצחק):** בהלכות הקודמות (ט"ז–י"ח), כאשר הגט כבר כתוב והוא

שולח שליח, הוא מבטל בעצם את **השליחות**. כאן בהלכה י"ט (מסירת מודעא לפני הכתיבה) הוא מבטל את **עצם הגט** עצמו.

* **כיצד התקנה שוברת את השרשרת של "מודעא על מודעא" (ר' יואל אשר ור' יצחק):** על קושיית הרמב"ם ("אם כן מה תקנת דבר זה") – אם אדם אומר "גם ביטול המודעא שלי יהיה בטל", הרי יכול הוא ליצור שרשרת אינסופית של מודעא על מודעא, ובמה מועיל נוסח העדים יותר מביטול מודעא סתמי? – התירוץ הוא: כאשר הוא מבטל רק את המודעא, עדיין נותר הסעיף השני שביטל את הביטול. אולם בנוסח "כל הדברים שמסרת שגורמין... לבטל גט זה הרי הן בטלין", אין הוא מתייחס למודעא מסוימת, אלא כולל באופן אוטומטי **הכל** ("עד סוף העולם") – הן את הדיבור הראשון ("בטל הוא") והן את כל הדיבורים הנלווים המסייעים לאותו דיבור להביא לתוצאה של ביטול הגט. ממילא נשברת כל השרשרת בבת אחת, ואין נפקא מינה כמה פעמים מסר מודעא על מודעא.

* **מדוע מחזיקים אותו שם בבית הדין (ר' יואל אשר ור' יצחק):** מאחר שהתגלה כ"בעל מודעות", עדיין קיים חשש שיצא מבית הדין לרגע אחד וימסור מודעא חדשה (או יבטל את השליחות בינתיים), ולכן יש להחזיקו בבית הדין עד שהגט יגיע לידה.

* **ההוה אמינא שצריך קנין במודעא (ר' יואל אשר):** במינוי שליחות ובביטול שליחות לא הזכיר הרמב"ם כלל שאין צורך בקנין, ומדוע כאן במודעא הוא נצרך לבאר זאת? התירוץ הוא (על פי המפרשים): בשליחות, מינוי השליח הוא עניין של "דיבור" בלבד בלא מעשה, ומובן שניתן לבטלו בדיבור. אולם כתיבת גט ונתינתו הם **מעשה** רציני. היה עולה על הדעת לומר שכדי לבטל מעשה (או לבטל את המודעא שעל המעשה) אין דיבור בלבד מספיק, אלא יש לעשות מעשה קנין (המורה על רצינות ואחריות יתרה). בא הרמב"ם ללמדנו שאין צורך בקנין.

* *[הערה צדדית: ביטול מודעא בשטרות ובחוזים בימינו]:* ר' יצחק מעיר שבבית הדין בגט, וכן בכתובה ובשאר שטרות רציניים, אכן כותבים תמיד לשון של ביטול מודעא (ומודעא דמודעא). הוא מוסיף בבדיחות הדעת שמוסדות רבים המחתימים אנשים על תקנות שונות שוכחים לכלול ביטול מודעא (ובוודאי לא ביטול על מודעא דמודעא), וממילא אדם יכול בקלות למסור מודעא לפני החתימה (והוא תוהה אם חברות גדולות כ"גוגל" אכן מכניסות לשון כזו לחוזיהן).

הלכה כ"א: החילוק בין ביטול השליחות לביטול עצם הגט

1. לשון הרמב"ם

השולח גט ביד שליח וביטל הגט, הרי זה חוזר ומגרש בו כשירצה, שלא ביטלו מתורת גט אלא ביטל השליחות. לפיכך אם היה הגט ביד הבעל וביטלו כגון שאמר גט זה בטל הוא אינו מגרש בו לעולם והרי הוא כחרש, ואם גירש בו אינה מגורשת. וכן אם פירש בעת שביטלו והוא ביד השליח ואמר גט ששלחתי הרי הוא בטל מלהיות גט אינו מגרש בו לעולם.

2. ביאור הפשט

כאשר הבעל מבטל גט ששלח ביד שליח (ואומר סתם "גט ששלחתי בטל"), אין כוונתו לפסול את עצם שטר הגט ("לא ביטלו מתורת גט"), אלא רק לבטל את השליחות; ממילא יכול הוא לאחר מכן ליטול את אותו הגט ולגרש בו. אולם ("לפיכך") אם הגט מונח אצל הבעל עצמו בכיסו – שאין שם שליח – והוא אומר "גט זה בטל הוא", או אפילו אם הגט נמצא אצל השליח אך הבעל מפרש בבירור "גט ששלחתי הרי הוא בטל מלהיות גט", אזי ביטל את עצם השטר. שוב אינו יכול לגרש בו לעולם, הרי הוא כחרס (כחרש), ואם גירש בו אינה מגורשת.

3. חידושים וביאורים

* **הסברא כיצד ניתן לבטל חפצא כשרה של גט, ומחלוקת הראשונים (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *הקושיא (ר' יואל אשר):* שליחות – מובן שניתן לבטלה, אך כיצד יכול אדם בדיבור בלבד לבטל את פיסת הנייר של הגט עצמו, שתהיה כחרס? הרי הגט כבר נכתב על ידי סופר כשר לשמה (לשם האיש והאשה)!

* *התירוץ (ר' יצחק):* הכל בגט תלוי לחלוטין ברצון הבעל; גט צריך להיכתב ולהינתן ברצונו. כאשר הוא מבטל את הגט, הוא נוטל את רצונו מן השטר ואומר "לעולם איני מסכים לגרש בגט זה". ר' יצחק מעיר שה**רמב"ן**, **התוספות** וראשונים נוספים אכן חולקים על הרמב"ם וסוברים שאי אפשר כלל לבטל את נייר הגט (אלא רק את השליחות), אך הרמב"ם סובר שמאחר שהכל הולך אחר רצונו, יכול הוא ברצונו לבטל את הגט עצמו.

* *המגיד משנה:* ר' יצחק מביא את ה**מגיד משנה** על המקום, הכותב בתוקף שאף על פי שהתוספות והרמב"ן אינם בטוחים שקיים מושג של ביטול הגט עצמו, מכל מקום "שומר נפשו ירחק ממנו", שכן לפי הרמב"ם הביטול הוא דבר רציני והגט בטל לגמרי, וממילא יש בוודאי לחוש לשיטת הרמב"ם.

* **קושיא: מדוע אין הרצון "חוזר וניעור" למחרת? (ר' יואל אשר ור' יצחק):** ר' יואל אשר מקשה על סברת ר' יצחק: אם העניין תלוי רק ברצון הבעל, מדוע אומר הרמב"ם "אינו מגרש בו לעולם"? אם אתמול נטל את רצונו, ולמחרתיים הוא מתעורר, מתיישב בדעתו וחוזר לרצות לגרש בשטר זה (שהרי מלכתחילה נכתב לשמה וברצונו) – מדוע לא יהיה הרצון "חוזר וניעור" כך שיוכל לגרש בו מעתה ואילך? ר' יצחק שומע את הקושיא ("אכן אפשר לחשוב כך") ומניחה ללא תירוץ ברור, בציינו שבגמרא יש שאלה בעניין "הרי הוא כחרש" שאינה ברורה לגמרי, ולהלכה הולכים אחר פסק הרמב"ם.

הלכה כ"ב: באילו לשונות מבטלים גט (לשון מבטל לעומת לשון מודיע)

1. לשון הרמב"ם

באי זה לשונות מבטל הגט, אם אמר בטל הוא, אי אפשי בו, גט זה לא יועיל לא יעזוב לא ישלח לא יגרש, יהא כחרש יהא חרש הרי הוא כחרש, אם אמר אחד מאלו ומן הדומה להן הרי זה ביטלו. אבל אם אמר גט זה אינו גט, פסול הוא, אינו מועיל אינו מתיר אינו משלח אינו מגרש, חרש הוא, לא אמר כלום שאין זה לשון מבטל אלא לשון מודיע אמיתת הדבר והרי הודיע לנו דבר שאינו כן כמי שאומר על דבר האסור שהוא מותר או על הטמא שהוא טהור. אמר גט זה בטל שמשמעו פועל שעבר כגון חמק עבר הרי זה ספק לפיכך אם נתגרשה בגט זה הרי היא ספק מגורשת.

2. **ביאור הפשט**

הרמב"ם מחלק בין שלושה סוגי לשונות:

1. לשונות המבטלות את הגט להבא ("בטל הוא", "אי אפשי בו", "לא יועיל", "לא יעזוב" [היפך עזיבה/גירושין], "לא ישלח", "לא יגרש", "יהא כחרש", "יהא חרש", "הרי הוא כחרש") – בכל אלו הוא מבטל את השטר.

2. לשונות הנשמעות כמי שמספר עובדה שכבר קיימת ("אינו גט", "פסול הוא", "אינו מועיל", "אינו מתיר", "אינו משלח", "אינו מגרש", "חרש הוא") – כאן לא אמר כלום ("לא אמר כלום"), שכן זו לשון של הודעת מציאות, והוא אומר שקר (כמי שאומר על אסור שהוא מותר או על טמא שהוא טהור).

3. לשון שהיא ספק ("בטל" – בפתח/קמץ הנשמע כלשון עבר, כמו "חמק עבר") – זהו ספק אם כוונתו לבטל עתה או שהוא אומר עובדה כוזבת שכבר בוטל, וממילא היא ספק מגורשת.

3. **חידושים וביאורים**

* **החילוק בין "הרי הוא כחרש" ל"חרש הוא" (ר' יצחק ור' יואל אשר):** כשהוא אומר "חרש הוא" אין בכך כלום, אך כשהוא אומר "הרי הוא כחרש" הרי זה ביטול טוב (יחד עם "יהא כחרש"). מדוע אין "הרי הוא" נשמע כמספר עובדה קיימת? ר' יצחק משיב בכלל בלשון הקודש של ההלכה: המילה "הרי" באה תמיד לפעול דבר מעתה ואילך ("יהא"), בדיוק כמו בקידושין שאומרים "הרי את מקודשת", שאין פירושו "את כבר מקודשת מקודם", אלא "תהיי מקודשת עתה".

* **משלים ל"לשון מודיע אמיתת הדבר" (ר' יואל אשר ור' יצחק):** כדי לבאר את סברת הרמב"ם ב"פסול הוא" או "אינו גט", מכנה זאת ר' יואל אשר כמי שמדבר "ככתב חדשות" המדווח עובדות כוזבות. ר' יצחק מביא משל: אם אדם אומר על יהודי "הלה גוי", לא עשה כלום; אין הוא אומר "אני עושה אותו לגוי", אלא אומר שקר על דבר שאין לו שום זכות או כח לאומרו. ר' יואל אשר מוסיף משל נוסף: כאשר אדם אומר "זהו פשט הפסוק" – אם אכן זהו הפשט, אמר דבר אמת; ואם אין זה פשט הפסוק, הרי הוא פשוט שקרן.

הלכה כ"ג: ביטול הגט על ידי רמז ("ברוך הטוב והמטיב")

1. **לשון הרמב"ם**

מי ששלח גט לאשתו ובא שליח ואמר לו לא מצאתיה או לא רצת ליקח הגט, ואמר הבעל ברוך הטוב והמטיב או כיוצא בדברים האלו שמשמען שאין בדעתו לגרשה שהרי הוא שמח בעיכוב הגט, לא בטל הגט אלא יתן ותהיה מגורשת עד שיאמר לו בפירוש לא תתן או יבטל בפירוש.

2. **ביאור הפשט**

אדם שלח גט לאשתו, והשליח חוזר ואומר שלא מצאה או שלא רצתה לקבל את הגט. הבעל שמח ואומר "ברוך הטוב והמטיב" או דברים דומים המראים שהוא שבע רצון מכך שהגט התעכב ושאינו רוצה לגרשה. אף על פי כן אין הגט בטל; השליח יכול להמשיך ולתת לה את הגט והיא מגורשת, עד שהבעל יאמר בפירוש "לא תתן" או יבטל את הגט בפירוש.

3. **חידושים וביאורים**

* *[הערה צדדית: ברכת "הטוב והמטיב" לעומת "שהחיינו"]:* ר' יואל אשר מעיר שהבעל אומר "ברוך הטוב והמטיב" על פי פסק הרמב"ם בהלכות ברכות, שכאשר מתרחש דבר טוב לשני בני אדם (כאן: לו ולה, שהם נשארים יחד) מברכים הטוב והמטיב. ר' יצחק מוסיף שאילו הייתה זו טובה לו לבדו, היה צריך לברך "שהחיינו".

* **ברמז ("לשונות של רבי") אין מבטלים גט (ר' יואל אשר ור' יצחק):** כלל הרמב"ם הוא שברמז אי אפשר לבטל גט. ר' יואל אשר משווה זאת בחיוך ל"לשונות של רבי" – כששואלים רבי שאלה והוא משיב ברמז כמו "למה לא? מה כבר יכול להיות?". אומר ר' יצחק: "לרביים זה טוב, אבל לגיטין זה לא טוב".

* **הסברא מדוע החמירו חכמים לדרוש ביטול בפירוש (ר' יצחק ור' יואל אשר):** ר' יצחק מבאר מדוע החליטו חכמים כאן שגילוי דעת אינו מספיק: מאחר שביטול גט הוא הלכה בעייתית מאוד (כבר נשלח שליח ונעשה מעשה גירושין, וכפי שרואים במשניות, הביטול גורם סיבוכים רבים), החמירו חכמים שאין לבטל אלא אם כן אומר זאת בבירור ובפירוש. ר' יואל אשר מוסיף פשט בדברי הבעל: כשהוא אומר "ברוך הטוב והמטיב", אין הוא אומר שהוא עצמו מבטל, אלא כוונתו לומר "אם הקב"ה רוצה שלא יהיה גט, הקב"ה מסכים", אך הוא עצמו אינו עושה מעשה ביטול.

הלכה כ"ד: מכת מרדות על ביטול גט או מסירת מודעא

1. **לשון הרמב"ם**

מי ששלח גט לאשתו וחזר וביטלו בפני שנים אחרים או שמסר מודעא בפניהם קודם שיכתוב הגט מכין אותו מכת מרדות מפני שגורם להיות ממזרין, שהרי יגיע גט לידה ותינשא בו ואחר זמן יבואו עדים שביטל בפניהם או שמסר מודעא בפניהם ונמצא הולד ממזר.

2. **ביאור הפשט**

אם אדם שולח גט לאשתו ולאחר מכן הולך ומבטלו בפני שני אנשים אחרים (בלא ידיעת השליח), או שהוא מוסר מודעא בפני עדים לפני שכותב את הגט, מכים אותו מכת מרדות. הטעם הוא

משום שהוא עלול לגרום לממזרים: הגט יגיע לאשה, היא תינשא בו, ולאחר זמן יבואו העדים ויעידו על הביטול או על המודעא, וילדיה מן הבעל השני יימצאו ממזרים.

3. חידושים וביאורים

* **מהי העצה הנכונה למי שמתחרט על הגט? (ר' יצחק ור' יואל אשר):** על שאלתו המעשית של ר' יצחק – אם מקבלים מכת מרדות על ביטול בפני שני אנשים, מה יעשה בעל שבאמת מתחרט וחייב לבטל את הגט? – התשובה היא שהעצה אינה לעשות ביטול "מרחוק" (בפני שני עדים במקום אחר), אלא עליו לרדוף ולהשיג את השליח ("הרודף") לפני שימסור את הגט ולהחזירו, או לרוץ מיד להודיע לאשה עצמה שהגט בטל. אז אין מכשול של ממזרות ואינו מקבל מכת מרדות.

הלכה כ"ה – כ"ז: חזקת כשרות בגט (אין חוששין לביטול או למודעא)

1. לשון הרמב"ם

שליח שהביא גט ונתנו לאשה לא יחוש שמא ביטלו הבעל אלא נותנין אותו לה בחזקת שהוא כשר ותינשא בו, ואם נמצא אחר כך שביטלו תצא והולד ממזר. וכן הכותב גט ונתנו לאשתו אין אומרין שמא מסר מודעא אלא הרי הוא בחזקת כשרות ותינשא בו.

2. ביאור הפשט

כאשר שליח מביא גט, אין צורך לחשוש שמא ביטלו הבעל, אלא נותנים לה את הגט בחזקת שהוא כשר והיא מותרת להינשא (ואם יתברר אחר כך שאכן ביטלו, עליה לצאת והולד ממזר). וכן כאשר בעל כותב גט ונותנו לאשתו, אין אומרים שמא מסר מודעא, אלא הגט בחזקת כשרות והיא מותרת להינשא.

3. חידושים וביאורים

* **הסברא מדוע אין חוששין (ר' יצחק):** חזקת הכשרות חזקה היא, משום שבדרך כלל אין בני אדם עושים דברים כאלה (לבטל בסתר), ובפרט לאחר שלמדנו שמקבלים על כך מכת מרדות.

* **קושיא: האם צריך לעשות "ביטול מודעא" בכל גט לשיטת הרמב"ם? (ר' יואל אשר ור' יצחק):** ר' יואל אשר מקשה על הנוהג למעשה: אם הרמב"ם פוסק כאן בפירוש שלגט יש "חזקת כשרות" ואין אומרים "שמא מסר מודעא", נמצא שאין צורך כלל לעשות ביטול מודעא לפני כתיבת הגט, אלא במקרה שיש חשש מסוים! ר' יצחק מסכים שלפי פשטות לשון הרמב"ם כאן, אכן אין חובה לעשות ביטול מודעא בגט סתם שאין בו חשש. אף על פי כן, ב"סדר הגט" בזמננו עושים תמיד ביטול מודעא בכל גט, כדי למנוע כל תקלה אפשרית, שמא יבוא הבעל אחר כך לטעון ויצא חלילה מצב של "תצא והולד ממזר" (ויש לעיין בשולחן ערוך ובפוסקים כיצד הם מבינים נקודה זו).

הלכה כ"ח – כ"ט: שליח שהניח את הבעל חולה, זקן, גוסס או במצב של סכנה

1. לשון הרמב"ם

וכן המביא גט והניח הבעל חולה או שהיה זקן נותנו לה בחזקת שהוא קיים. אבל אם הניחו גוסס, רוב גוססין למיתה, ואף על פי שנתנו לה הרי זה ספק גירושין. וכן עיר שהקיפה החיל והיא במצור, וספינה המיטרפת בים, והיוצא לידון – הרי אלו בחזקת חיים. ואם היה גט אחד מהן ביד השליח נותנו לאשתו ותהיה בחזקת מגורשת. אבל עיר שכבשה הגייס והובקעה, וספינה שאבדה בים, והיוצא ליהרג מבית דין של גויים, ומי שגררתו חיה או שטפו נהר או נפלה עליו מפולת – נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים. אינו נותנו לאשתו, ואם נתנו לה הרי זו ספק מגורשת. ואם נודע שמת הבעל קודם שיגיע גט לידה – אינו גט.

2. ביאור הפשט

שליח המביא גט שהניח את הבעל חולה או זקן, נותן לה את הגט על החזקה שהבעל עדיין חי ("בחזקת שהוא קיים"). אבל אם הניחו גוסס, יש כלל ש"רוב גוססין למיתה", ואם בכל זאת נתן לה השליח את הגט, היא ספק מגורשת (שמא כבר מת הבעל קודם שהגיע הגט, ואין גט לאחר מיתה).

וכן: אם הבעל נמצא בעיר שהקיף אותה צבא במצור, או בספינה המיטלטלת בסערה בים, או שהוא יוצא להישפט בדיני נפשות – עדיין יש להם חזקת חיים, השליח רשאי למסור את הגט והאשה בחזקת מגורשת. אבל אם כבר נכבשה העיר והובקעה (כמו בי"ז בתמוז), או שהספינה כבר אבדה בים, או שהוא כבר יוצא ליהרג על ידי בית דין של גויים, או שחיה גררה אותו, נהר שטף אותו, או שבניין נפל עליו – נותנים עליהם חומרי חיים וחומרי מתים: השליח אינו רשאי לתת את הגט לכתחילה, ואם נתנו היא ספק מגורשת. ואם נודע אחר כך שהבעל מת קודם שהגיע הגט לידה, אין זה גט כלל.

3. חידושים וביאורים

* **הנפקא מינה של ספק גירושין בגוסס (ר' יואל אשר ור' יצחק):** כאן השאלה אינה ביטול הגט, אלא האם הבעל היה בכלל בחיים בשעת נתינת הגט – כלומר, האם היא גרושה (אם עדיין היה חי) או אלמנה (אם מת קודם הגט). הנפקא מינה היא: (1) לענין יבום וחליצה; (2) כגרושה היא אסורה לכהן (אפילו לאחר מותו); (3) אם הבעל היה כהן, כגרושה אינה רשאית עוד לאכול בתרומה.

* **מציאות הגוסס למעשה (ר' יואל אשר ור' יצחק):** למעשה נפסק ב"עטרת צבי" שרוב גוססין למיתה. אולם במציאות, מבין האנשים שקוראים להם "גוסס", לא כל אחד הוא באמת גוסס על פי ההלכה.

* *[סטייה: דברי ה"עטרת צבי" על צדקה לרבי מאיר בעל הנס עבור גוסס]:* ר' יואל אשר מספר דבר מזקנם ה"עטרת צבי": כשהיו באים אליו להזכיר גוסס, היה נותן תמיד צדקה לקופת "רבי

מאיר בעל הנס". טעמו היה: על פי הלכה "רוב גוססין למיתה" ורק מיעוט נשארים בחיים; אבל רבי מאיר הוא התנא בש"ס הסובר "חיישינן למיעוטא" – ממילא נותנים צדקה לרבי מאיר בעל הנס כדי שיהיה "חייש למיעוטא", שהגוסס ישתייך למיעוט הנשאר בחיים!

* **משמעות "בחזקת מגורשת" (ר' יצחק):** הלשון "ותהיה בחזקת מגורשת" במקרה הראשון (במצור, ספינה המיטרפת וכו') פירושו שבינתיים נוהגים בה כמגורשת ואין מעכבים את הגט, אבל זו רק חזקה – שכן עלול להתברר אחר כך על ידי עדים שהספינה טבעה כבר קודם לכן, ואז יתברר שלא הייתה מגורשת.

* *[סטייה: דברי ה"נועם אלימלך" על יוצא ליהרג לעומת הלכות פיקוח נפש]:* ר' יואל אשר מביא את הדבר הידוע של הרבי ר' אלימלך (בספר נועם אלימלך, ומובא גם ב"בחקותי אבותם") על מה שאמרו חז"ל ב"יוצא ליהרג" שנותנים עליו "חומרי חיים וחומרי מתים" ואין פוסקים לגמרי שהוא כבר מת: מאחר שהתורה קובעת את המציאות בעולם, חז"ל בכוונה לא רצו לומר בוודאות שהוא מת, כדי להשאיר תקווה ומקום במציאות שאפילו מי שכבר "יוצא ליהרג" יוכל עוד לזכות לנס ולהצלה ממקום כלשהו. ר' יצחק מעיר על כך מן הבחינה ההלכתית, שמצד הצלה ופיקוח נפש אין צורך להגיע לזה, שהרי ההלכה בהלכות שבת ברורה שאפילו ב"נפלה עליו מפולת" מחללים שבת על הספק כדי להצילו, משום ש"אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב". כאן בגט זהו רק ענין שצריך להחמיר לשני הצדדים (שלא לתת את הגט שמא מת, ואם נתנו היא ספק מגורשת שמא חי). שניהם מסכימים שאין כאן סתירה: טוב שיהיה החיזוק הזה, ויחד עמו לדעת את המציאות ההלכתית.

הלכה ל' (סוף פרק ו'): חיוב מזונות ותנאי כתובה כששולחים גט על ידי שליח

1. **לשון הרמב"ם**

הבעל ששלח גט לאשתו הרי הוא חייב במזונותיה ובכל תנאי כתובה עד שיגיע הגט לידה או ליד שליח קבלה.

2. **ביאור הפשט**

בעל ששלח גט לאשתו על ידי שליח הולכה, נשאר מחויב במזונותיה ובכל תנאי כתובה עד שהגט מגיע בפועל לידה או ליד שליח הקבלה שלה (אפילו אם הדרך נמשכת זמן רב). הבעל אינו יכול להיפטר בטענה שכבר מסר את הגט לשליח.

3. **חידושים וביאורים**

*** מה הדין כשהאשה אינה רוצה לקבל את הגט – לפני ואחרי חרם דרבינו גרשום (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* ר' יואל אשר מעלה שיש דיון בפוסקים מה הדין אם הבעל כבר שלח את הגט מצדו, אבל האשה בשום אופן אינה רוצה לקבל את הגט – האם הוא עדיין חייב במזונותיה.

* ר' יצחק משיב שבזמנו של הרמב"ם (ולשיטת הרמב"ם, שלא היה חרם דרבינו גרשום שלא לגרש בעל כרחה) השאלה כלל לא הייתה שייכת, שהרי ניתן היה לתת לה את הגט אף בעל כרחה; הרמב"ם מדבר פשוט על הזמן שבו השליח עדיין בדרך. אבל בזמננו, לאחר חרם דרבינו גרשום שצריך להמתין שתסכים לקבל את הגט, ודאי אין זה מסתבר שתתעקש שלא לקבל את הגט ותמשיך לתבוע מזונות – במקרה כזה היא כנראה תיקרא "מורדת" שמפסידה את מזונותיה.

*** טעם ההלכה והלחם משנה (ר' יואל אשר ור' יצחק):**

* *הסברא (ר' יואל אשר):* מזונות ותנאי כתובה הם התחייבויות מעשיות הקשורות למציאות שהיא עדיין "תחת בעלה", ממילא הבעל חייב להמשיך לדאוג לה כל זמן שלא נתגרשה (בדומה להלכה של "תביעה לינשא" בארוסה, שבה חיוב המזונות מתחיל כשמגיע זמן הנישואין והיא מוכנה לצאת מבית אביה).

* *הלחם משנה (ר' יצחק):* **הלחם משנה** אומר שלכאורה הלכת הרמב"ם פשוטה מאוד, שהרי כל זמן שהגט לא הגיע אליה, היא עדיין אשתו לכל דבר! אך הלחם משנה מציין שאין זה ברור לגמרי, שכן ניתן להשוות זאת לשאלה ב"ספק מגורשת" רגילה האם הבעל חייב לתת לה מזונות. אף על פי כן, כאן בשליח שעדיין בדרך, היא ודאי עדיין אשתו עד שהגט מגיע לידה.

תמלול מלא

רמב"ם הלכות גירושין פרק ו': דיני שליחות בגט

הקדמה: כללי השליחות בגט

ר' יצחק: בוקר טוב, אנו לומדים את הפרק השישי של הלכות גירושין, וזהו הפרק שעוסק בשליח – כאשר שולחים את הגט על ידי שליח, או שהאשה שולחת שליח, וכן הלאה. יש עוד פרק, נדמה לי שגם הפרק הבא עוסק בשליחות, אבל כאן אנו עוסקים בעיקר כללי השליחות, כיצד היא פועלת, ומי יכול לעשות אותה,

ר' יואל אשר: וכיצד. טוב, אם כן כאן מונים את דיני השליח. זה אינו מעשרת הדברים שלומדים מן הפסוק, נכון, אבל גם זה כלול.

ברגע שאנו מבינים ש"בידה" פירושו

ר' יצחק: שאין צורך

ר' יואל אשר: שיהיה זה הדבר הגשמי ממש, אפשר לעשותו על ידי שליח כמו תמיד.

יהיו כמה שאלות:

* כיצד ממנים את השליח?

* האם אפשר לבטל את השליחות – את כוחו של השליח לבצע דבר לאחר שמינו אותו?

* לאחר מכן תהיה השאלה האם אפשר למסור מודעא.

מעניין, כמה מן הדברים הללו אינם ממש דיני שליחות, למשל ביטול הגט. ברגע שמדברים על ביטול השליחות, מדברים כבר גם על ביטול הגט. וברגע שמדברים על ביטול הגט, מדברים על עשיית, כלומר, מודעא, כמו מסירת מודעא, תנאי, איני יודע מה זה, כנגד הגט. ועוד על כיצד השליחות יכולה להיפסל, כן.

הלכה א': שליח קבלה והלכות העדים

ר' יואל אשר: ובכן, אומר הרמב"ם: **"השליח שעושה האשה לקבל לה גיטה מיד בעלה"**. יש שני סוגי שלוחים אפשריים. כן, הבעל יכול לשלוח שליח לגרש, והאשה יכולה לשלוח שליח להתגרש, ויש להם שמות שונים, והם פועלים באופן שונה.

"השליח שעושה האשה לקבל לה גיטה מיד בעלה", השליח שהאשה עושה לקבל את הגט מיד בעלה נקרא שליח קבלה. **"ומשיגיע הגט לידו"**, כאשר הגט מגיע לידי שליח הקבלה, **"תתגרש כאילו הגיע לידה"**, אז היא מתגרשת.

דיון: גדר שליח קבלה ("ידו כידה") לעומת שליח הולכה

ר' יואל אשר: הרמב"ם כינה זאת קודם לכן שסוג שליחות זה נקרא שהוא עושה "ידו כידה". ממילא כאשר זה מגיע לידו, הרי זה כאילו הגיע לידה. ידו כידה – משמע היה שצריך למנות אותו באופן אחר. צריך לומר במפורש: "אתה תהיה שליח קבלה", זה סוג שליח חזק יותר.

ר' יצחק: עוד נראה כיצד עושים זאת, לא? אבל חזק יותר – זהו שליח שפועל עבורה.

ר' יואל אשר: הוא פועל בחוזק רב יותר, כי הוא במקומה ממש, לא כמו שהוא עושה פעולה.

ר' יצחק: איני יודע מה ההבדל.

ר' יואל אשר: טוב. לא הבנתי. שליחות להביא.

ר' יצחק: שניהם. הוא גם עושה פעולה. גם השליח להביא – הגט נעשה גט בשעה שהוא נותן אותו.

ר' יואל אשר: נכון, אבל זה שהדבר כבר מתרחש בעירה הרחוקה כאשר הוא מגיע לידיו, זה הפשט שזה ידו כידה.

ר' יצחק: גם כאשר הבעל שולח שליח בהולכה, הגט נעשה כאשר השליח נותן אותו לאשה או לשלוחה. תמיד זה כך.

שני עדים על מינוי שליח קבלה

ר' יואל אשר: כן. **"וצריכה לעשותו בשני עדים"**. את השליחות צריך לעשות בשני עדים.

ר' יצחק: כלומר צריך

ר' יואל אשר: לעשות את השליחות בשני עדים,

ר' יצחק: הם צריכים לראות שהיא עושה את השליחות.

ר' יואל אשר: מינוי השליחות צריך להיות בשני עדים. שלא כמו באחרים – בסוגי שליחות אחרים לאו דווקא צריך שני עדים, אבל כאן צריך שני עדים בשליחות.

ר' יצחק: איזה סוג אחר? הרמב"ם אמר גם בקידושין ששליח לקבלה צריך עדים. היתה שם, אני זוכר, מחלוקת בעניין, אבל הרמב"ם סובר הן בקידושין הן בגירושין ששליח לקבלה צריך עדים, ושליח להולכה אינו צריך. וגם כאן נראה ששליח להולכה אינו צריך עדים.

ר' יואל אשר: מדוע שליח להולכה אינו צריך?

ר' יצחק: הוא אינו אומר. הוא אינו אומר מדוע. הוא אומר זאת כעובדה. לא ברור לי מדוע, כי כך היא העובדה. זהו הפשט בגמרא, כבר אז לא ראו את הסברות שאפשר להוסיף, איכשהו שליח לקבלה הוא יותר. איני מבין מדוע, נראה לי שזה אותו הדבר. איני מבין מדוע, אבל הרמב"ם הקדוש אומר שצריך עדים. זו המציאות. נדמה לי שגם הוא אינו אומר. כן?

כלומר, יוצא שצריך שני עדים, אומר הרמב"ם. צריך גם עדים על השליחות, שהיא מינתה את השליח, ומלבד זאת, כן? צריך עדים על הגט.

עדים על קבלת הגט ("ואפילו הן הראשונים")

ר' יואל אשר: כן? פירוש הדבר, שליח הקבלה יצטרך שני עדים ששומעים כיצד האשה עושה אותו לשליח, וגם יצטרכו להיות שני עדים שרואים שהשליח אכן קיבל אותו לידיו. **"וצריכה שני עדים שיעידו שהגיע הגט ליד שלוחה"**. הסוג השני של העדים שונה, הם כמו תמיד במעמד מסירת גט שצריך עדים. כלומר, אילו האשה עצמה היתה הולכת, גם אז היו צריכים עדים

ר' יצחק: במקרה השני.

ר' יואל אשר: אבל הרמב"ם אומר, כאשר הוא אומר ששני העדים אינם מספיקים במקום העדים האחרים הנצרכים לגט, אומר הרמב"ם: **"ואפילו הן הראשונים"** – העדים הנצרכים ל"הגיע הגט ליד שלוחה" יכולים להיות אותם העדים. **"או אחד מן הראשונים ואחר, הרי זו עדות גמורה"**. מה היתה ההוה אמינא? מדוע היתה צריכה להיות הוה אמינא אחרת? איני יודע.

ר' יצחק: אני רואה כאן שהתוספות אומרים שאולי משום שזה מוזר: כיצד ייתכן שאותם העדים נמצאים בשני המקומות? הם היו צריכים לנסוע. הסיבה שעושים שליח לקבלה היא מסתמא משום שהיא גרה בעיר אחרת, מה שלא יהיה, עד שזה מגיע. אם כן מוזר שאותם העדים נמצאים בשני המצבים.

ר' יואל אשר: אולי מישהו רצה להדר בדברים, על כך פוסקים שהראשונים יכולים להיות אותם העדים, טוב.

מתי נצרכת עדות על המסירה?

ר' יואל אשר: **"במה דברים אמורים"**, אומר הרמב"ם, שנצרכים עדים שניים במסירת הגט. מעניין, ה"במה דברים אמורים" מעט מעוקם, כי לכתחילה צריך תמיד. במה דברים אמורים שזה חשוב מאוד,

ר' יצחק: כי הרמב"ם לא אמר ציור אחר.

ר' יואל אשר: כן, טוב,

ר' יצחק: הרי הוא אומר זאת במפורש שם.

ר' יואל אשר: "במה דברים אמורים בשאבד הגט או נקרע". הגט נקרע או אבד, אי אפשר לעיין בגט. אז מסתכלים בעיקר על מסירת הגט, על עדי המסירה. **"אבל אם היה הגט יוצא מתחת ידי שליח הקבלה"**, אבל אם

ר' יצחק: לשליח הקבלה יש

ר' יואל אשר: את הגט והוא יכול להראות אותו, אז **"אינו צריך עדים"**, אז אין צורך בעדים, אין צורך לשאול מי היו עדי המסירה, **"בין שנמסר לו בעדים, בין שנתנו לו הבעל בינו לבינו"**, או אפילו אם הבעל מסר לשליח הקבלה את הגט רק ביניהם לבין עצמם, **"יציאתו מתחת ידו, כיציאתו מתחת ידי האשה"**. כמו שכאשר אשה מראה גט, אין שואלים אותה קושיות מי היו עדי המסירה, אם זהו גט כשר עם חתימות כשרות. אותו הדבר כאשר השליח מביא את הגט, אז אין שואלים אותו מי היו עדי המסירה.

אומר הרמב"ם: **"ואף על פי כן לכתחילה לא יתן לו הגט אלא בעדי מסירה כמו האשה עצמה"**, תמיד לכתחילה צריכים להיות עדי מסירה. אבל מעכב זה רק אם הגט איננו, אם הגט נעלם.

ר' יצחק: אבל עדי החתימה תמיד ממלאים את מקום עדי המסירה. טוב מאוד.

הלכה ב': שליח הולכה ושליח הבאה

ר' יצחק: כן, נמשיך הלאה. כך האשה עושה שליח שנקרא שליח קבלה. כן? נלמד שאותו הדבר יכול

ר' יואל אשר: הבעל לעשות שליח – עוד אופנים של עשיית שליח. אומר הרמב"ם: **"הבעל אינו יכול לעשות שליח לקבל גט לאשתו"**. הבעל אינו יכול לעשות שליח עבור האשה. גברים פעמים רבות חושבים שהעולם שייך להם, שהם יכולים גם לעשות שליח עבורה. לא.

ר' יצחק: היא צריכה לעשות שליח עבור עצמה. אני רק רואה שהיא כן יכולה לעשות שליח בשני האופנים אם היא רוצה.

ר' יואל אשר: אבל, הבה נראה, **"אבל נותן לשליח להוליך גט לאשתו"**, הוא יכול לעשות שליח להוליך, להיות במקומו. **"וזה הנקרא שליח הולכה"**,

ר' יצחק: השליח של נתינת הגט.

ר' יואל אשר: "וכן האשה שולחת שליח להביא לה גיטה מיד בעלה, וזה הוא הנקרא שליח הבאה". האשה יכולה גם לשלוח שליח רק לאסוף את הגט, אבל לא לתת לו את השם שליח קבלה שיהיה ידו כידה להתגרש כאשר זה מגיע לידו,

ר' יצחק: אלא הבאה. במילים אחרות, הוא נעשה שליח להולכה.

ר' יואל אשר: הוא נעשה רק שליח...

דיון: חידוש הרמב"ם בשליח הבאה ומחלוקת הראשונים

ר' יצחק: האשה יכולה לעשות שליח להולכה ושליח לקבלה. השליח להבאה הוא באמת בדיוק אותו הדבר כמו שליח להולכה, הוא נעשה שליח במקום הבעל. אם כן האשה יכולה לעשות שליח עבור הבעל! מזה צריך הרמב"ם לומר שהבעל אינו יכול לעשות שליח לקבלה, כי האשה כן יכולה לעשות שליח להולכה, הנקרא שליח הבאה. מה שנקרא רק באופן אחר,

ר' יואל אשר: אבל זה אותו הדבר.

ר' יצחק: הוא צריך להסכים לשליח? על הכול הוא צריך להסכים. הוא צריך בכלל להסכים לתת גט.

ר' יואל אשר: טוב, אבל בשליח קבלה, כוונתי לומר שהבעל אינו צריך למנות אותו. די בכך שהיא מינתה, ונחשב כאילו הוא מסכים.

ר' יצחק: אם הוא מסכים, הוא נותן לה... הרמב"ם ממשיך ומתאר: הוא מגיע אל הבעל ואומר: "אני שליח הבאה". אם כן הבעל נותן לו, הוא נעשה שלוחו של הבעל, והיא נעשית מגורשת כאשר השליח מגיע אל האשה. זוהי דרך הרמב"ם, פשטות הרמב"ם בעניין זה. אהא.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: אבל שליח הולכה והבאה שונה משליח קבלה, אינו צריך עדים,

ר' יצחק: "ואין שליח הולכה והבאה צריך עדים". אהה. כן, זוהי שיטת הרמב"ם הקדוש ואחרים. זה לא כל כך ברור. היו צדיקים אחרים שאמרו שאין לזה היגיון: כיצד יכולה האשה לעשות שליח עבור הבעל?

ר' יואל אשר: הם למדו ששליח הבאה פירושו דבר אחר, כאילו יש לה פשוט שני אופני שליחות לעשות: היא יכולה לעשות שהשליחות תהיה במקומה וגם לעניין להתגרש כאשר זה מגיע לידי השליח, והיא יכולה לעשות כמו תנאי בשליחות שעדיין לא תתגרש כאשר זה מגיע לידי האחר. כך הם יראו זאת.

ר' יצחק: לא כתוב במפורש בגמרא שאשה יכולה לעשות שליח שהרמב"ם קורא לו שליח הבאה או שליח להולכה. זה לא ברור. ייתכן שסתם, שכוונתה לומר שהבעל צריך לעשות אותו לשליח. הרמב"ם סבר שלא, הרמב"ם לומד שהאשה עושה אותו לשליח להולכה. זהו דבר מעניין מעט. על כך אני אומר: אשה יכולה לעשות הן שליח הולכה הן שליח קבלה, ובעל לא. הרמב"ם נותן לזה שם אחר: שליח הבאה.

ר' יואל אשר: זוהי דעת הרמב"ם,

ר' יצחק: ואין זה מוסכם על כל האחרים. אתה מבין מדוע? אדרבה, את שיטת הרמב"ם צריך מעט להבין. טוב. אומר הרמב"ם, אבל שני סוגי השלוחים שהם אותו הדבר, כן? לכן עשיתי את הכותרת שלי "שליח הולכה והבאה",

ר' יואל אשר: כי זה בעצם סוג אחד. זה לא אותו הדבר, אני כן יכול להבין מדוע הרמב"ם אומר שאפשר לעשות שליח הבאה: הבעל אינו יכול לעשות שליח קבלה, כי קבלת הגט היא חוב לאשה. אולי זוהי טובה לבעל – ברגע שאנו יודעים שהוא כתב גט, זוהי טובה לבעל, וזה מעין "זכין" שהיא עשתה שליח עבורו. טוב.

דיון: האם גט הוא זכות לבעל וגדר מינוי השליח

ר' יצחק: האם ודאי שבעל אינו יכול לעשות שליח קבלה כמו שאתה אומר,

ר' יואל אשר: כי הרמב"ם אמר קודם לכן ש**חוב הוא לה**, לו זוהי זכות, לו זה מעין, איני יודע אם

ר' יצחק: זוהי זכות לבעל,

ר' יואל אשר: איני מסכים. אם הוא מסכים, הרי הוא נותן לה. ממילא אין צורך במינוי שליח, כי יש כאן אולי אומדנא דמוכח שהבעל רוצה לתת זאת לשליח. הבעל רוצה לתת זאת לכל מי שיוליך, הרי מדובר במקום שהבעל כבר כתב ויש לו את הגט מוכן.

ר' יצחק: לא נכון שאתה יכול לעשות שליח עבור אדם בשמו, אי אפשר לעשות זכיית גט,

ר' יואל אשר: אין דבר כזה, אומרים,

ר' יצחק: לא נכון שגט הוא זכות לבעל, זה אינו בפשטות כך.

ר' יואל אשר: צריך לחשוב האם אי אפשר לעשות עם

ר' יצחק: דין זכין

ר' יואל אשר: לאדם, האם אי אפשר לעשות שליחות, לא לא, בוודאי שלא,

ר' יצחק: זכייה ושליחות אינם אותו הדבר, וזה אינו, כן. בדרך כלל אי אפשר להיות

ר' יואל אשר: מזכה עבור חברו, אבל אי אפשר למנות שליחות עבור חברו.

ר' יצחק: אם אפשר לזכות לו, אפשר גם למנות בשמו שליח.

ר' יואל אשר: אה, נו.

ר' יצחק: אבל בדרך כלל אי אפשר למנות שליח עבור הבעל. אין דבר כזה אפילו כשיודעים שהוא רוצה לתת גט.

ר' יואל אשר: מדוע? מדוע אם כן הרמב"ם אומר שליח הבאה?

ר' יצחק: לא, זה מה שאני אומר, הרמב"ם למד שיש דבר כזה, לא משום שמזכים לבעל,

ר' יואל אשר: זה אינו מסתדר. נו, מדוע? מי אומר שלא? אולי זה מה שהרמב"ם אומר.

ר' יצחק: אני הרי אומר שלא, כי זו אינה זכות לבעל, זה לא נכון. האם הוא בטוח שהבעל מסכים במובן זה שהוא מסכים? הרי הוא יכול מיד אחר כך לראות, הוא יכול לומר, הבעל יכול לומר שאיני רוצה ולא קורה כלום.

ר' יואל אשר: טוב, זה כן. אבל זה שייך תמיד, כי אתה חשבת ש...

חידוש: סברת הקל וחומר בשליח הבאה

ר' יצחק: דבר משעשע. החזקנו בדבר משעשע, שהאשה יכולה לעשות שליח להולכה. לא, ייתכן שזה הפוך. זה כמו קל וחומר. אם האשה יכולה לעשות שליח לקבלה, שתיעשה מיד מגורשת, קל וחומר שהיא יכולה לעשות שליח להולכה, אף שמבחינה טכנית אז הוא נעשה שלוחו של הבעל. זה משהו...

ר' יואל אשר: האמת היא שאתה צודק, כי אם אני אומר שזוהי זכייה, היה כל אדם יכול לעשות שליח במקומו.

ר' יצחק: זה מה שאני אומר, איני יכול להסתובב ולגרש אנשים.

ר' יואל אשר: רק האשה יכולה לעשות כאן שליח.

ר' יצחק: לא, אי אפשר להסתובב ולגרש אנשים.

ר' יואל אשר: אנשים גם אינם מסתובבים עם גט מוכן בכיס שנחתם היום. אם כן...

זיכוי גט במקום הבעל וכפיית גט

ר' יצחק: אין בעיה, אני אומר שאי אפשר. יש היום רבנים ש, אני זוכר שהיו אנשים מסוימים שניסו לזכות גט בשמו של בעל כאשר הוא אינו יכול. בדרך כלל אי אפשר. אין דבר כזה. יש...

ר' יואל אשר: בוודאי לא במקומות ההם, כי מדוע רוצים לזכות? כי יש בעיה, הבעל אינו משתף פעולה.

ר' יצחק: לא, נניח שהוא אינו יכול, מה שלא יהיה. למעשה, בדרך כלל אי אפשר לעשות זאת. אפילו את החיוב למדנו, הם סבורים...

ר' יואל אשר: אי אפשר להשתמש בכופין, באותו, בזה שבאמת הוא רוצה גם ללמוד שאפשר לעשות שליחות במקומו?

ר' יצחק: לא, אדרבה, זו בעיה. אפילו בכפיית גט, צריך לעשות, לא על ידי שליח, בדרך כלל, בעיה. בכל אופן, הבה לא נלמד את זה. מה הרמב"ם אומר כאן?

הלכה ג': עדים במינוי שליחות וכלל "שליח סתם"

דיון: מדוע שליח לקבלה צריך עדים ושליח להולכה אינו צריך?

ר' יואל אשר: ובכן, אומר הרמב"ם הלאה...

ר' יצחק: כשהוא עושה, אה, זה,

ר' יואל אשר: השליח אינו צריך עדים. נכון. מדוע?

ר' יצחק: זה לא ברור, הרמב"ם, להיפך, זה קשה. הרמב"ם מצא איזו גמרא שכתוב בה ששליח לקבלה צריך עדים, ועל שליח להולכה לא כתוב. אומר המגיד משנה, **וכן אצל רבינו** שלא כתוב אצל עדים שליח להולכה, **וכן מתבאר בכמה סוגיות**. ובאמת מדוע? הרי שליח הבאה הוא אותו דבר. מדוע שליח לקבלה כן צריך עדים?

ר' יואל אשר: זה לא ברור. שליח הבאה או שליח הולכה אינו משנה את מעמד האשה ממי שאינה מגורשת למגורשת. האשה משתנה כשהיא מקבלת אותו.

ר' יצחק: אז? זה רק משום ש...

ר' יואל אשר: ממילא על ההוא צריך עדים, משום שזו חלות חזקה יותר שמטילים עליו. שידי תהיה כידה. כן, הרמב"ם הרי השתמש כך במילה **ידו כידה**, מה שאין כן אצל שליח... בפרק הקודם. כן, כן, כשאמר ש**שליח שעשתו ידו כידה**. או שהוא מדבר על שליח קבלה. שנעשה **ידו כידה**, שכאשר היא עושה פעולה ומקבלת את הגט, משתנית עכשיו האשה מן הקצה אל הקצה, כן.

ר' יצחק: וכשהוא נותן גט,

ר' יואל אשר: נעשה גט. לא,

ר' יצחק: הוא רק נושא אותו. לא, הוא נותן אותו.

ר' יואל אשר: הוא הנושא. הבעל נתן אותו, הבעל מסר אותו.

ר' יצחק: אינני מבין מה אתה אומר. כשבעל שולח גט בדואר, שאין לו דין שליח, אינו מגרש. כששולח שליח להולכה, היא מתגרשת כשהשליח להולכה נותן אותו לאשה. זה אותו דבר, מעשה נתינת השליח, זה צריך עדים, אני תיכף אראה, אז נעשה גט. לא,

ר' יואל אשר: שליח הולכה והבאה אינו צריך.

ר' יצחק: אינו צריך עדים על מינוי השליחות, אבל על נתינת הגט צריך עדים. כלומר, כן, טוב, אבל על נתינת הגט יש את המעשה. אינני מבין. בסדר, אז יש נתינת הגט. אינני מבין את ההבדל. אינני מבין את החילוק, אפילו המגיד משנה אינו מבין את החילוק, הוא רק אמר שבגמרא כתוב כך. אם כן, אינני רואה מדוע יהיה זה חילוק אמיתי. אינני מבין.

בסדר. הוא כן מביא שהרמ"א היה בפורום שבו רצו לומר שאפשר לזכות שליח לקבלה, משום שיודעים בוודאות שזה זכות לה וכדומה. אם כן לא כמו שאני מנסה לומר שגט נקרא חובה, אלא אולי זה דבר מעשי יותר. אם כן באופן זה כן נקרא, כן, בקיצור, אפשר לדייק. בכל אופן, כן.

חלות הגט אצל שליח הולכה והבאה וכלל "שליח סתם"

ר' יואל אשר: טוב, אומר הרמב"ם הלאה.

ר' יצחק: ואז, הוא רק אומר, הוא רק משלים את הדין של השליח להולכה או הבאה.

ר' יואל אשר: אם כן אצל שליח הולכה והבאה אין צריך עדים. הלאה אומר הרמב"ם, האשה אינה מתגרשת **בגט ששלח הבעל או שהביא לה שליח הבאה עד שיגיע גט לידה**, בשונה משליח קבלה שחלות הגט מתרחשת כשהגט מגיע ליד שליח הקבלה, אצל שליח הולכה פירושו שזה יקרה רק כשהגט מגיע לידה.

אומר הרמב"ם, **וכל מקום שנאמר בענין הגיטין שליח סתם**, כשאומרים סתם את המילה שליח, בדרך כלל אין הכוונה לשליח קבלה, אלא הכוונה ל**שליח הולכה או שליח הבאה**. אין הכוונה לשליח קבלה.

ר' יצחק: כן, מה הוא רוצה? סתם, ברור. במסכת גיטין. אבל הפשט כאן, שלא יטעו בדבריו שלו, כשהוא אומר בהלכות שונות, הוא יאמר שליח בכל מקום, לפעמים איזה סוג שליח. וכשבעל שולח, כשבעל שולח, הרי פשוט שזה שליח להולכה, שהרי בעל אינו יכול לעשות שליח לקבלה. אינני יודע היכן כתוב שליח סתם. בסדר, הלאה.

ר' יואל אשר: זה מאוד, אינני יודע היכן הוא כתוב. עכשיו הרמב"ם ימנה מי כשר להיות שליח. כאן זה דומה מאוד לאותו

ר' יצחק: דבר שלמדנו בהלכות קידושין, כן? הוא אומר שלא, שזה כלל ברמב"ם, אינני יודע היכן רואים זאת. הוא אומר שיש כמה הלכות שצריך ללמוד אותן כך, הרמב"ם אינו אומר, הרמב"ם אומר שליח סתם.

ר' יואל אשר: מה שאמר קודם, כבר נקרא?

ר' יצחק: קודם או אחר כך. הוא אומר, נפקא מינה, **שנאמר, בכל מקום שנאמר בענין הגיטין**, לא "שנאמר" כמו שקראנו, משום שזו הלכה בכללי הרמב"ם. אה, אחר כך, אה. כלומר שהרמב"ם, לא כל הלכה שהרמב"ם אומר בה שליח נכונה גם לקבלה, אף על פי שאולי אפשר להבין מן ההקשר, אינני יודע מדוע הוא צריך לומר זאת.

הלכה ד': מי כשר ומי פסול להיות שליח בגט

חמשת הפסולים מדאורייתא לשליחות

ר' יואל אשר: נראה. אומר הרמב"ם הלאה, הוא יאמר לנו עכשיו מי כשר להיות שליח. כן. נדמה לי שבערך אותו דבר נכתב בהלכות קידושין. אומר הרמב"ם כך: **הכל כשרים לשליחות הגט בין שליח קבלה בין שליח הולכה והבאה**, כאן הוא כן מונה במפורש את שני סוגי השליח, **חוץ מן החמשה**, חמשת סוגי האנשים הללו אינם שלוחים טובים לגט: **הנכרי** – גוי, עבד, חרש, שוטה וקטן, החמשה. ופסולים גם מדאורייתא. ממילא אם בכל זאת מסרו גט על ידם, **או הביא אחד מהן גט אינו גט**, אין זה גט, משום שאלו כלל אינם כשרים להיות שלוחים. והרמב"ם

ר' יצחק: אמר לנו

ר' יואל אשר: את הטעמים בהלכות קידושין.

ר' יצחק: כן. כן, שאין להם דעת, שאין להם ענין קנין. עבד אינו בתורת גיטין, וגוי הוא גוי.

ר' יואל אשר: גוי אינו מתייחס ברצינות לכתב.

ר' יצחק: גוי הוא גוי, אינו צריך להגיע לכלום.

נשים, קרובים ופסולי עבירה לענין שליחות הגט

ר' יצחק: אבל הנשים והקרובים, אבל

ר' יואל אשר: יש אנשים שבדרך כלל אינם כשרים, למשל לעדות אינם כשרים, אבל כשרים להיות שלוחים. **הנשים והקרובים** כשרים. **ואפילו הפסולים מדברי סופרים בעבירה כשרים לשליחות**. גם אנשים שהחכמים פסלו את עדותם משום שהם עושים

ר' יצחק: עבירות מדברי סופרים.

ר' יואל אשר: זה מן התורה, אם מישהו עובר בריש גלי על התורה, הרמב"ם מנה שהוא

ר' יצחק: כגוי לכל דבריו לענין עדות.

ר' יואל אשר: לענין עדות למשל, שבת, בדיוק כמו אם מישהו מחלל שבת למשל,

ר' יצחק: יש לו דין

ר' יואל אשר: גוי להרבה דברים. אבל לא, רציתי לומר מה פירוש **פסולים מדברי סופרים**. יש אנשים שפסולים מדאורייתא, למשל, אנשים שעוברים על דאורייתא, גזלנים אינם נאמנים בענייני נאמנות של ממון וכן הלאה. אבל יש מי שפסול מדברי סופרים משום שהוא עושה עבירות דרבנן, דבר כזה עדיין כשר לענין שליחות, החכמים לא פסלו

ר' יצחק: את האנשים הללו לשליחות.

ר' יואל אשר: אבל מי שהוא **פסולין בעבירה מדברי תורה**, מי שעושה עבירות מן התורה, והוא פסול מדברי תורה למשל לעדות, אבל לענין שליחות הדין כך: **פסולין להבאת הגט**, הם פסולים להביא גט, אבל רק פסול מדרבנן. **ואם הביאו**, אם בכל זאת השתמשו בהם כשלוחים, **הרי זה פסול**, הגט הוא גט פסול. פירושו שמדאורייתא זה גט טוב, משום שהם הרי פסולים מדברי תורה, אבל הם פסולים מדברי תורה רק לענין עדות, או לענייניים שהתורה אסרה. אלא שרבנן נטלו את דין שליחותם בשל הדאורייתא, אבל רבנן עשו זאת גם כן רק בשל הדאורייתא ורק מדרבנן.

ר' יצחק: הטעם הוא משום שבכל שליח הגט יש בזה מעין עדות, משום ש

הלכה ה'—ו': גדר פסולי עדות בשליחות הגט

היסוד שבשליחות הגט טמונה בחינת עדות, והחולקים על הרמב"ם

ר' יצחק: נראה, למשל מדברים ששליח להולכה אינו צריך עדים. אם כן בשליחות טמונה עדות מסוימת שהגט כשר, שהבעל ציווה, אבל אין זו עדות ממש.

ר' יואל אשר: זו שליחות. נאמנות מסוימת אפשר לומר.

ר' יצחק: נכון, כך ראיתי שהם מביאים, זה נקרא מעין עדות. אם כן ממילא, בוא נשאל.

ר' יואל אשר: השליח יכול להיות אחד משני העדים לקבלת הגט, כן?

ר' יצחק: כן, אבל אינני מדבר דווקא. אם הוא פסול עדות...

ר' יואל אשר: יצטרכו לטעון מצד ההוא.

ר' יצחק: כן, בסדר. אבל על זה באמת יש הרבה חולקים. כלומר הרמב"ם, המגיד משנה אומר שאינו יודע מנין לקח הרמב"ם את הדין.

ר' יואל אשר: את הדין שרבנן...

ר' יצחק: פסלו את השלוחים לשליחות? פסולי עדות, כן. גם הראב"ד אומר שאינו מסכים, הראב"ד כאן: **למה אם הביא פסול**, מדוע?

החילוק בין "נתקיים הגט בחותמיו" לבין כשסומכים על השליח

ר' יואל אשר: אבל לא.

ר' יצחק: עוד לא סיימנו לקרוא את הסוף שעליו הראב"ד מדבר. כן.

ר' יואל אשר: בוא נשלים את זה. אבל הרמב"ם משלים ש... אומר הרמב"ם: **במה דברים...**

ר' יצחק: אמורים, שזה...

ר' יואל אשר: רק פסול, שזה פסול מדרבנן אבל מדאורייתא נקרא גט, מתי? **בשנתקיים הגט בחותמיו**, כשיש גם חתימות. אז אומרים רבנן שהחתימות טובות, אבל הרי חסר בעדי המסירה, שיהיה...

ר' יצחק: נעשה פסול מדרבנן. חסר בשליחות. השליחות אינה טובה.

ר' יואל אשר: אבל אם לא נסמוך בו אלא על דברי פסול מן התורה בעבירה, אבל אם היה רק, אין עדי חתימה, סומכים רק על עדי המסירה – אף שיש שני עדי מסירה כשרים, אבל עדי המסירה רואים בסך הכל שליח שהוא עובר מדאורייתא – **אינו גט**. מדוע? זה חידוש גדול. זה חידוש של הרמב"ם, כאן החידוש הגדול. נכון. לא רק פסול... זה מטעה מעט שלומדים מדאורייתא. הפסול פירושו שמדאורייתא... לא, מדאורייתא אין פירושו שהשליח הוא שליח טוב, אם יש חתימה, אלא שהחתימה היא שעושה את העבודה.

ר' יצחק: נכון, אבל זה, סליחה. חשבתי שהוא מדבר כשהוא עושה, לא, אין עדים.

שקלא וטריא: האם השליחות בטלה או שחסר בנאמנות על הגט?

ר' יואל אשר: אם כן הראב"ד שואל על זה: מה מועיל לי שיש חתימות? הרי אם שליחותו אינה שליחות טובה, הרי לא הייתה נתינת גט טובה? קושיה חזקה, כן? **למה אם הביא...**

ר' יצחק: אינני מבין. לא, הראב"ד חולק על עצם הדין, שפסול, ישראל מחלל שבת, מה שלא יהיה, מי שפסול לעדות, ממילא פסול לשליחות הגט. לא.

ר' יואל אשר: אבל אני רוצה לומר שאפילו על הרמב"ם עצמו קשה. מה מועילות לי חתימות? הרי אם השליחות נעשית שליחות פסולה, פשוט שלא מסרו את הגט! זה לא פעל! אדם אחר נתן לה גט, לא הבעל נתן לה את הגט.

ר' יצחק: מה מועילות במקרה כזה החתימות?

ר' יואל אשר: רק מדרבנן! לא, אבל הרמב"ם אומר **"אינו גט"! אבל אם לא נסמוך בו אלא על דברי פסול מן התורה בעבירה אינו גט**. איך זה קופץ מ"אינו גט" ל... איך מועילות לי החתימות לזה?

ר' יצחק: בכל פעם שמביאים גט, השליח, כאילו הוא אומר שזה גט טוב. נו? ממילא, בכל פעם, כל שליח שמביא גט, אומר בכך שזה גט טוב.

ר' יואל אשר: כן, אבל הרי יש עדים שאומרים זאת.

ר' יצחק: אילו עדים?

ר' יואל אשר: עדי החתימה.

ר' יצחק: עדי החתימה אומרים שהגט נעשה, שהיה הגט. אבל כשהוא נותן את הגט, כן, הוא נותן את הגט בינו לבין עצמו, אין עדים, יש רק את עדי החתימה, אז כל העדות על הגט הם השלוחים הפסולים. אם יש עדי חתימה, הם אינם הכל, הם רק העדות על הפרט הקטן שהגט כשר, אין צריך לומר בפני נכתב, זה לא לשום פסול, זה מארץ ישראל.

ר' יואל אשר: קושייתי היא, כשהשליח היה פסול מדאורייתא, כן? וסומכים על עדי החתימה, מדוע מועילים לי עדי החתימה, אם אומרים ששליחותו בטלה? הרי אומרים בכלל ששליחותו בטלה. האם לא אומרים שהשליחות בטלה?

ר' יצחק: זה מה שאני מנסה לומר לך. לשליחות ולפסולי עדות אין שום קשר.

ר' יואל אשר: אה, אם כן הרמב"ם אומר **"אינו גט"** מסיבה אחרת! משום שמאחר שאינו כשר לעדות, בדרך כלל הוא כמו עד אחד, דבר כזה? לא, אבל זה מה שאתה אומר, בדרך כלל השלוחים הם מעין עדים.

ר' יצחק: שלוחים הם תמיד – כך ראיתי שמישהו מפרש כאן, אולי הוא...

ר' יואל אשר: אינני זוכר מי.

ר' יצחק: שלוחים הם תמיד בחינת עדות.

ר' יואל אשר: כלול, לא, כאן רוצים לסמוך על העדים. טוב מאוד.

ר' יצחק: אז כשצריך, פירוש הדבר שחסר.

ר' יואל אשר: אבל הרמב"ם עוד לא אמר את ההלכה שיש מין עד אחד.

ר' יצחק: זה עד אחד, שני שלוחים. שיהיו ממילא שניים. שליח, אין כאן שליחות, עדות היא רק אדם אחד. אה.

ר' יואל אשר: או אולי כן? לא, הרי שליח יכול להיות שליח אחד.

ר' יצחק: ואני יודע...

ר' יואל אשר: אבל אנחנו צריכים, אולי יש כאן איזה דבר כזה שעד אחד מספיק כאשר... לא, כשאין גט בחותמיו הרי צריכים להיות שני עדי מסירה. טוב מאוד.

ר' יצחק: בקיצור, אם יש בעיה של נאמנות, האדם, איכשהו סומכים על השליח. סומכים על השליח, בכל פעם ששליח מביא הרי סומכים עליו.

פירוש "נתקיים הגט בחותמיו" וסברת הרמב"ם

ר' יואל אשר: הרי נלמד בהמשך שצריך להביא את שני העדים.

ר' יצחק: הוא הרי מביא את שני העדים. לא שני עדים, אין שני עדים.

ר' יואל אשר: כשאין גט בחותמיו, צריך ללכת לעדי המסירה. עכשיו, איך נכנסים כאן לסמוך על **דברי הפסול מן התורה**?

ר' יצחק: לא, זה לא, מדוע אתה אומר את זה? **נתקיים הגט בחותמיו**, לא שיש עדי חתימה.

ר' יואל אשר: אה, יש עדי חתימה אלא שלא נתקיים?

ר' יצחק: נתקיים הגט. שני עדי החתימה אומרים שהגט נכתב כראוי, שכתבו אותו בעצמם.

ר' יואל אשר: שאינו מזויף וכדומה. מה פשט קיום הגט בחותמיו? מה פירושו? הגיעו לפני...

ר' יצחק: בית הדין, ובזה שני העדים אומרים לנו שהגט כשר. אה, ואם לא, הרי סומכים על השליח שעדי החתימה כשרים וכדומה, מבין? בכל פעם שהשליח מגיע, טמונה בשליחות נאמנות, עדות מסוימת שזה באמת גט כשר. ממילא אתה צריך להאמין לשליח. אם אין צריך להאמין לו, אלא רק ליתר שאת, בסדר, בזה זה כשר. אבל אם צריך ממש להאמין לשליח, והשליח הרי פסול לעדות מדרבנן – לא, מדאורייתא, הרי פסול לעדות – הרי אין לך עדות שזה גט כשר. זה ההיגיון של הרמב"ם.

ר' יואל אשר: אבל אין כאן, חסר עוד חלק שלם שהרמב"ם עוד לא אמר לנו, שהיה צריך לומר לנו: שתמיד כשאומרים שכאשר אין עדי מסירה זה טוב אם יש עדי חתימה, מדברים כשעדי החתימה הועמדו. לא, לא...

ר' יצחק: איזה... ואם לא?

ר' יואל אשר: סומכים על השליח כמעין עדות.

ר' יצחק: כל שליח, שלא חסרים עדי חתימה, ש...

ר' יואל אשר: שליח הוא מעין עדות, זה...

ר' יצחק: חידוש, לא נתקיים הגט. מדברים, שוב...

ר' יואל אשר: מה שחסר שוב: מה קורה בכל סוג גט שאשה באה עם גט בידה שיש לו עדי חתימה? מדברים על נתקיים, ומניחים לה להינשא, זה כשנתקיים בחותמיו, או שלא?

ר' יצחק: לא, לא, לא. אני מדבר על כל שליח. כל שליח שמביא גט אומר בכך שזה גט כשר. כל שליח, שליח רגיל, מביא גט, אומר בכך שזה גט כשר. ממילא צריך להקפיד שהשליח יהיה כשר לעדות. זה הכל. זו הלכה שאינה כתובה. מה כתוב כאן? **שפסולים לעדות מדברי תורה** פסולים להבאת הגט.

דיון: האם צריך עדים במינוי שליח להולכה, וקושיית הקרובים

ר' יואל אשר: אינני מבין, לא.

ר' יצחק: אינני מבין, לא. מה אינך מבין?

ר' יואל אשר: כשעושים שליח, כן? כשהבעל מוסר את הגט לידי השליח, צריכים להיות שם שני עדים שקראו אותו, שקראו את הגט. כך אומר הרמב"ם. הם העדים. ואם יש איזו שאלה...

ר' יצחק: צריך לחזור אל שני העדים. על מה אתה מדבר? מה? מה, מה, מה? לא, אין צורך בעדים על שליח להולכה. על מה אתה מדבר? צריך בסך הכל עדים...

ר' יואל אשר: לא שליח להולכה, אבל כשהבעל מוסר את הגט לידי השליח, הרי צריכים להיות שני עדים, כן?

ר' יצחק: לא, מה עולה על דעתך?

ר' יואל אשר: בוודאי שכן, גט צריך למסור בעדים.

ר' יצחק: רבונו דעלמא כולא! הגט, מסירת הגט נעשית כשהשליח מוסר אותו, לא כשהבעל מוסר אותו. הרי האדם הזה הוא שליח להולכה, נכון?

ר' יואל אשר: אותו דבר כשהוא מוסר אותו...

ר' יצחק: צריכים להיות שני עדים. לא.

ר' יואל אשר: כשנותנים אותו, כן. כשמוסרים אותו צריכים להיות שני עדים. אה, אבל שני העדים הרי לא ראו איך הוא מקבל את הגט מן הבעל.

ר' יצחק: זו לא הבעיה שלנו. הבעיה שלנו היא רק שמא זהו גט פסול. עדי שקר חתמו עליו, או מה שלא יהיה. יכולות להיות כל מיני דרכים שבהן הוא פסול.

ר' יואל אשר: אבל לעולם אין סומכים על השליח. כיצד סומכים על שליח? הוא עד אחד. מה הוא אומר? מה בכלל אומר השליח? עדיין לא נאמר ברמב"ם שהדיינים מקבלים משהו מן השליח.

ר' יצחק: כתוב כאן, כתוב כאן שהפסול לעדות פסול לשליחות. מה השייכות? הרי הראב"ד מקשה כאן קושיה: מה ענין פסולי עדות לפסולי שליחות? ממתי צריך שליח להיות כשר לעדות? התירוץ הוא: בכל שליחות טמונה עדות. הרי אני אומר, הרמב"ם, מה שהוא אומר בבירור מתאים במאה אחוז להיגיון הזה. מה אתה רוצה, שההיגיון נכון? את זה אינני יודע. אבל הסברא שהוא אומר ברורה מאוד: בכל שליחות טמונה עדות מסוימת. ממילא, אם צריכים את השליח לעדות, והוא פסול לעדות מן התורה, שליחותו בטלה, פסולה, **אינו גט**. אם אין צורך כלל בעדותו, כי הרי יש לנו ראיה עצמאית מחותמי הגט שזהו גט כשר, אז זה רק מדרבנן.

ר' יואל אשר: אבל יש דבר שנאמר בו **הקרובים כשרים** למשל, כן? על זה הוא כן נאמן. מדוע? אם יש כאן איזו מידה של עדות?

ר' יצחק: הרמב"ם אינו מספר לנו יותר...

ר' יואל אשר: בגלל העדות שהיה בזה.

ר' יצחק: הוא צריך רק מעט עדות, רק מעט. אבל אתה רואה בבירור, אתה רואה בבירור שכך זה עובד. עכשיו אתה צודק שאין זה ברור שכך הוא. אתה יכול להתווכח על זה. אתה יכול להתווכח שאין ההלכה כך. אני רק אומר שהסברא של הרמב"ם עובדת אם אומרים כך. אני מסכים שאינני יכול להבין מדוע זה מוכרח להיות כך.

ר' יואל אשר: אם יש כאן בכלל איזה **נסמוך בו**, אם יש איזה **נסמוך בו**, אותו דבר שעליו נסמכים צריך שיהיו שני עדים. אם צריכה להיות סמיכה, צריכים להיות שני עדים.

ר' יצחק: אינני יודע. אתה מחדש חידושים, אתה אומר. הרמב"ם אינו אומר זאת. בסדר. אינני יודע. אני שומע, אני רק אומר לך מה שהרמב"ם אומר. אינני יודע מדוע. כשתלמד את כל הגמרא, תראה.

השגת הראב"ד

ר' יואל אשר: הראב"ד חולק על זה על הרמב"ם.

ר' יצחק: כן, אבל הבה נראה מהן טענות הראב"ד. הרי כבר ראית. הראב"ד אומר שאם נתקיים הגט, צריך להיות כשר. ואם כן סומכים עליו, צריך שלא יהיה גט. אה. הראב"ד הרי אומר – אל תסתכל שם, אל תסתכל שם, הרי לא רואים. למדנו את הראב"ד, אינני מבין. הראב"ד הרי חולק על כל ההלכה. הראב"ד אומר שאם נתקיים, מדוע צריך להיות פסול? ואם כן סומכים עליו, מדוע הוא כשר? אה.

ר' יואל אשר: הוא אומר: **ולא הוצרך לומר בפני נכתב ובפני נחתם**. בסדר, טוב מאוד. אבל הנאמנות פירושה המילים בפני נכתב ובפני נחתם.

ר' יצחק: לא, אין זה פירושה. זה דבר אחר. יש לפעמים שהוא צריך לומר. אבל עכשיו מדברים הרי, במקרה רגיל הוא הרי אינו צריך לומר. תלמד בפרק הבא.

ר' יואל אשר: אם כן, איזה מין...

ר' יצחק: אם הוא כן צריך לומר, אני מבין שהוא יהיה...

ר' יואל אשר: קושיה על גט. **אלא שלא תנשא...**

ר' יצחק: **ואם נשאת אין מגורשת**. בקטע הבא תראה ש**ועוד יש חילוף**, יש עוד גירסא בראב"ד, הוא אומר שאינו מבין מה בכלל נכנס כאן פסול לעדות.

ר' יואל אשר: **וישראל גמור לכל דבריו**.

ר' יצחק: מדוע שיהיה פסול לעדות? זה הדבר הראשון שהראב"ד אינו מבין.

ר' יואל אשר: ושנית... זה הולך כך, הוא אינו מבין אף לא דין אחד. לך לאחור.

ר' יצחק: אבל עכשיו הרי מדברים על הכניסה למעלה.

ר' יואל אשר: כאילו הוא אינו צריך לומר. תלמד הרי בפרק הבא.

ר' יצחק: אם הוא כן צריך לומר,

ר' יואל אשר: אני מבין שיהיה כשר לעדות.

ר' יצחק: בקטע הבא תראה ש**"ועוד יסרוהו"**, שזו עוד גירסא בראב"ד, זה מה שהוא אומר, אינו מבין מה נכנס כאן

ר' יואל אשר: בכלל פסולי עדות,

ר' יצחק: הוא אינו צריך להיות פסול לעדות. זה הדבר הראשון שהראב"ד אינו מבין. ושנית, ראה כיצד הוא אינו מבין **"אלא אם לא נסמוך בו"**.

ר' יואל אשר: מה? הראב"ד אפילו לא דיבר כמו המילים **"לא נסמוך בו"**.

ר' יצחק: הוא אינו מבין. הוא אינו מבין את ההלכה. הוא אומר שאם אין סומכים עליו – אם סומכים עליו, צריך להיות גט. אינני יודע מה פירוש **"למה אינו גט אלא שלא תנשא בו ולומר אינה מגורשת"**.

ר' יואל אשר: אם זה רק לחומרא. זאת הוא מתכוון לומר, אם הרמב"ם אומר זאת רק בתורת חומרא.

ר' יצחק: **"אינו גט"** אבל פירושו

ר' יואל אשר: **"אינו גט"** מדאורייתא תמיד.

ר' יצחק: אינני יודע. את הקטע הזה אינני יודע מה הראב"ד אומר. על כל פנים, שיטת הרמב"ם היא שמדרבנן שליח הגט צריך להיות כשר לעדות. אין מה לעשות כאן. כך אומר הראב"ד הקדוש.

הלכה ז': תחילתו בפסלות וסופו בכשרות, ותחילתו וסופו בדעת

ר' יצחק:[#2] **"אבל"**, כבר למדנו. עכשיו, מה שלמדנו ששליח צריך שלא יהיה קטן, לא חרש ושוטה וכו', מה קורה אם הוא היה ונעשה אחר כך כשר?

ר' יואל אשר: כן? **"היה השליח קטן כשניתן לו הגט"** – הבעל נתן גט לקטן כשליח, ובינתיים הוא גדל, והוא כבר היה **"גדול כשהביאו"**. זה קרה פעמים רבות, כדי שאפשר יהיה לעשות הרבה פשטים לבר מצוה על גט פטורין. הוא נעשה **"גדול כשהביאו"**, או **"חרש ונתפקח"** – חרש שחדל להיות חרש, או שוטה שחדל להיות שוטה, או נכרי שנעשה, מסכן, מחלת הנכרי עזבה אותו, נתגייר, או **"עבד ונשתחרר"**, **"הרי זה בטל"**, הגט בטל, כי אין די בכך שבשעת ביצוע השליחות הוא גדול, אלא במינוי השליחות השליח צריך להיות... לא כל כך פשוט. הייתי יכול לומר, זה אותו אדם. עשיתי אותו שליח, ועל זה היו שני

ר' יצחק: עדים שראו זאת, ועכשיו הוא כבר גדול.

ר' יואל אשר: הוא יקבל את הפוטנציאל להיעשות שליח ברגע שהוא יכול. אינני יודע, אפשר לשמוע. אינני שומע.

ר' יצחק: מה פירוש **"בטל"**? בטל פירושו בטל מן התורה? כן, בוודאי. בטל כן. בטל לא. בטל ופסול. או אינו גט או בטל. אני חושב שפשוט, תמיד גט, אבל החידוש הוא ההלכה הבאה.

ר' יואל אשר: **"אם ניתן לו הגט והוא פיקח"**, הוא היה פיקח, היה בריא, **"ונתחרש"**, אחר כך נעשה חרש, **"וחזר ונתפקח"**, אחר כך חזר לשמוע.

ר' יצחק: בינתיים הייתה תקופה שבה היה משוגע, חרש,

ר' יואל אשר: או אותו דבר ב**"שפוי היה כשניתן לו ונשתטה וחזר ונשתפה כשהביאו ליד האשה"**, בשעת מינוי השליחות, כשמינו אותו לשליח, הוא היה גדול, היה בר חיובא, היה בר דעת. ובשעת המסירה, בשעת ביצוע השליחות, הוא גם בר דעת. בינתיים היו זמנים אחרים – **"הרי זה גט כשר מפני שתחילתו וסופו בדעת"**. ההתחלה והסוף היו בדעת, האמצע אינו נוגע לי.

חקירה ב"חזר ונתפקח": הדעת הישנה או דעת חדשה?

ר' יצחק:[#3] כאן היה יכול מישהו לטעון ש

ר' יואל אשר: באמצע הוא גם חטף תנומה, כן? והוא נעשה...

ר' יצחק: תנומה אינה... אדם מנמנם אפשר... אם הוא שיכור לגמרי, לא... אדם מנמנם אפשר

ר' יואל אשר: למנות לשליח. כן. או בינתיים הוא שתה ונעשה שיכור כלוט. בוודאי.

ר' יצחק: אין בעיה, אבל כאן אתה יכול, זה שונה, אתה פוסל את הגברא. אפשר לפעמים, אפשר בוודאי לומר סברא שהוא חדל להיות אדם, עכשיו הוא כתינוק שנולד, אינני יודע, הוא צריך לקדש את אשתו מחדש. לא, בסדר.

ר' יואל אשר:[#4] אבל צריך לדעת, **"חזר ונתפקח"** פירושו שהוא קיבל בחזרה את אותה דעת ישנה או שקיבל דעת חדשה?

ר' יצחק: הוא חוזר למעמדו הקודם. הוא חזר להיות אדם. הוא חדל להיות אדם, חדל להיות גברא לענין...

ר' יואל אשר: הוא קיבל בחזרה את דעתו או שקיבל דעת? גלגול או דיבוק של מישהו אחר...

ר' יצחק: הוא נעשה דעת חדשה. השאלה היא: כל הדעות קשורות מבחינה חברתית לניסיון הישן. מבינים את ההכרעה, אבל מבינים גם מה הייתה החקירה בזה.[#5] זו ההלכה של מה?

ר' יואל אשר: של הדעת שצריכה להיות לשליח. כן, של מי כשר להיות שליח. סיימנו עם מי כשר להיות שליח, עכשיו אנחנו הולכים ללמוד דיני שליח קבלה.

הלכות ח'-ט': לשונות מינוי שליח לקבלה ודין קטנה

ר' יצחק: כן, איך, ביסודו של דבר איך צריך לעשות זאת, נכון? כן.

ר' יואל אשר: אתה אומר כך. כן, כיצד ממנים את השליח,

ר' יצחק: מהן הלשונות.

ר' יואל אשר: **"האשה שעשת שליח בעדים ואמרה לו"**, היא אמרה, **""טול לי גיטי""**, הבא לי את הגט, קח עבורי את הגט – אתה צודק, כן – או **""יהא לי בידך""**, הגט שהוא לי – אליי, יהיה בידך. זה נקרא שליח קבלה. אנו לומדים שזה פירושו, קח זאת עבורי, היה מקבל עבורי, **"כאילו אמרה לו "התקבל לי גיטי""**. כלומר, הלשון הטובה ביותר להתבטא היטב הייתה "התקבל לי גיטי". גם "טול לי גיטי", או "יהא לי בידך" הם דרכים נוספות לומר זאת.

ר' יצחק: זה נקרא שליח לקבלה, פעמים רבות "התקבל" הוא הנכון...

ר' יואל אשר: **"ויש לאשה לעשות שליח קבלה לקבל הגט"**. אומר הרמב"ם, את שליח הקבלה אפשר לעשות מן הבעל עצמו, או

גם מן השליח של הבעל. יכולים להיות שני שליחים בתמונה, כן. **"ויש לאשה לעשות שליח קבלה לקבל לה גיטה מיד שלוחו של בעלה"**. כן,

ר' יצחק: לכאורה זה גם פשוט,

ר' יואל אשר: נכון? כן.[[#6]] עכשיו הרמב"ם יאמר לגבי קטנה. למדנו לגבי קטנה להיות שליח. מה הדין לגבי קטנה, האם היא יכולה לעשות שליח? קטנה שצריכה לקבל גט. כן, קטנה שנתקדשה, נאמר שאביה קידש אותה והוא נפטר. כן. **"וקטנה אינה עושה שליח לקבלה"**. הקטנה אינה יכולה לעשות שליח לקבל עבורה גט. אומר הרמב"ם כך: **"אף על פי שחצירה קונה לה גיטה כגדולה"**, קטנה שיש לה חצר, שיש לה מקום, אפשר לגרש אותה על ידי זריקת גט למקומה, והחצר קונה מדין שליחות. רואים שה... נו, מדוע החצר כן יכולה להיות שלוחה, אבל שליח אינו יכול להיות שלוחה? אומר הרמב"ם: **"מפני ששליח קבלה צריך עדים"**. שלא כמו כשמכניסים אותו לחצר, שאין צורך בעדים.

שקלא וטריא בטעם הרמב"ם והשגת הראב"ד

ר' יצחק: נכון. כלומר צריך עדים לגט, אבל לא לשליחות החצר.

ר' יואל אשר: חצר היא חצר.

ר' יצחק: צריך להבין שם מה שלא יהיה, אבל החצר צריכה...

ר' יואל אשר: שליח קבלה פירושו, לעשות את שליח הקבלה צריך עדים. לגרום שחצרך תפעל עבורך אין צורך בעדים, היא פועלת עבורך אוטומטית. נכון. אבל לעשות שליח קבלה הרי זה ענין של נאמנות, צריך עדים.

ר' יצחק: לא נאמנות, מה שלא יהיה. הראיה היא שהרמב"ם אומר שצריך עדים.

ר' יואל אשר: כל דבר שצריך עדים, צריך שמושא הדבר, האדם שעליו מדברים, יהיה גם הוא בר דעת. אם כן צריך להעיד... צריך להעיד על מה? שהמשלח, זה שעושה את השליח, עושה שליח. הוא עדיין אינו בר דעת לעשות מישהו שליח.

ר' יצחק: משהו כזה. לא, הוא יכול לעשות מישהו שליח, הוא יכול שיהיה לו שליח, אבל הוא אינו יכול לעשות שליח.

ר' יואל אשר: כי החצר יכולה להיות שליח.

ר' יצחק: אבל מדוע הרמב"ם צריך להכניס את נושא העדות? הוא יכול לומר סתם שקטנה אינה יכולה לעשות שליח. אילו לא הייתה צריכה עדים, האם משהו היה טוב יותר? תאר לעצמך שאין צורך בעדים, כמו שליח להולכה. קטן אינו יכול להיות משלח.

ר' יואל אשר: לא, נראה כאילו הרמב"ם אומר שההבדל בין חצר לשליח הוא העיקר, כי בחצר אין צורך במינוי, בעדים, וכאן צריך עדים.

ר' יצחק: כך זה נראה. כן, אבל הוא הרי אומר, משום שבגיטין צריך, כן, אבל הוא הרי אומר שהבעיה היא העדים, משום ששליח קבלה צריך עדים זו הבעיה.[[#7]] תאר לעצמך שאין הדין ששליח לקבלה צריך עדות. האם זה היה טוב יותר? הרי זו עדיין בעיה.

ר' יואל אשר: אולי הוא מתכוון לומר את הסיבה מדוע שליח קבלה צריך עדים, משום ששליח קבלה נעשה ידו כידה. לא כתוב יותר.

ר' יצחק: אבל אתה אומר סברא שאינני מבין אז. הראב"ד הקדוש החזיק כמוני, שאינו מבין את הרמב"ם: **"אמר אברהם, זה הטעם אין לו טעם ולא ריח"**. לטעם הזה אין טעם. לא רק שאין זה טעם, אפילו ריח אין לו. בסדר? מה זה? מה פירוש הדבר? **"אלא אתם גם אתם. מה אתם בני דעת, אף שלוחכם בני דעת"**. הראב"ד אומר סתם שמשלח עם שליח צריך להיות בר דעת. אי, חצר? חצר אינה שליח. היא כן בבחינת שליח, אבל אינה שליח. זו לכאורה טענת הראב"ד.

ר' יואל אשר: אבל הראב"ד אינו אומר לי סיבה אמיתית. הוא אינו אומר בסך הכל שהשליח צריך להיות בר דעת. מי אומר שהמשלח צריך להיות בר דעת? הרי יש לי בדיוק ראיה שחצר יכולה לקנות עבורו.

ר' יצחק: לא, זו אינה ראיה. עשה לי טובה. כל אחד מבין שזו אינה ראיה. הא? כל אחד מבין שזו אינה ראיה.

ר' יואל אשר: הא? שוב, מה הטענה שלך? חצר – הטענה שלך היא שכל אחד מבין?

ר' יצחק: מה, מה? **"זה הטעם אין לו טעם ולא ריח"**.

ר' יואל אשר: חצר פועלת מדין שליחות.

ר' יצחק: עשה לי טובה! לקטן יכולה להיות חצר, הוא אינו יכול לעשות שליח. כל אחד מבין זאת, אין צורך להסביר זאת.

ר' יואל אשר: אבל אם חצר פועלת מדין שליחות, זה הרי לא היה צריך להיות אפשרי.

ר' יצחק: עשה לי טובה. עשה לי טובה. עשה לי טובה. עשה לי טובה. מלבד זה שאין זה ברור שחצר משום שליחות, הרי כתוב בגמרא שהיא כן משום יד, אבל לא גרע משליחות, צריך לעיין שם, מה שלא יהיה. אינני צריך להגיע לזה. נראה לי שפשוט ההבדל פשוט, וכבר יש לי כלל ישן שהראב"ד תמיד צודק, אז מה אני יכול לעשות, אני הולך עם הכלל שלי. אפשר ליישב את הרמב"ם, אבל אינני יודע, אינני מבין למה צריך כאן עדות? ובכלל, מדוע אי אפשר להעיד בלי דעת? מהיכן בא הכלל של עדות, אין מעידים על קטן?

ר' יואל אשר: הרי בוודאי מעידים על קטן, בן סורר ומורה – מעידים על קטן, או מה שלא יהיה, ועוד אלף פעמים כשמעידים

ר' יצחק: על קטן. בוודאי אפשר להעיד על קטן, למה לא? העדים צריכים להיות בני דעת. אתה רוצה לומר שגם הטעם של הראב"ד אינו טעם? הראב"ד אינו אומר טעם,

ר' יואל אשר: הראב"ד אומר שכך כתוב. לא, כתוב **"מה אתם בני דעת"**, זה לא כתוב על המשלח. נמצא של שליח. איך נמצא? זה בסדר. אני זוכר את השיטה של הנמצא,

ר' יצחק: כן? נמצא. איך נמצא? נו, כן. אם כל העניין.

ר' יואל אשר: איך הוא יודע ששליח, **"אתם,**

ר' יצחק: גם אתם", שצריך להיות בדיוק אותו דבר. כן, אם מתחיל כל הלימוד.

ר' יואל אשר: אם כתוב **"מה אתם בני ברית"**,

ר' יצחק: הרי אתה יהודי, מי שעושה את המשלח הוא יהודי, צריך גם השליח להיות יהודי. כן, הרי מוכרח שהמשלח צריך להיות יהודי, נכון? גוי יכול לעשות שליח, או שרק אינו יכול להיות שליח? הוא גם אינו יכול לעשות שליח, הרי זה אותו דבר. אני לא, אני עומד, אני לא מבין היטב את הרמב"ם. הוא מביא כאן שהאחרונים מאוד שמחו לומר על זה חידושים.

ר' יואל אשר: אני הולך,

ר' יצחק: אני צריך להתקשר לאשתי.

הלכה י': עקירת השליחות מקבלה להולכה

ר' יצחק:[[#8]] אתה צריך ללכת? בסדר, בסעיף האחרון, סעיף י', מדובר כשהם חלוקים על האופן שבו השליחות צריכה – אפשר לקרוא לזה עקירת השליחות. כן? לא,

ר' יואל אשר: או כשהם לא אומרים את המילים הנכונות.

ר' יצחק: לא, לא, **"האשה שעשת שליח לקבלה, ואמר לו הבעל"**,

ר' יואל אשר: אה, כן. **"ואמר לו הבעל אין רצוני שתקבל לה"**, איני רוצה שתהיה שליח לקבלה, שכאשר אמסור לך את הגט כבר תתגרש האשה. **"אלא הרי זה גיטה הולך אותו לה"**, אני רוצה שתהיה להולכה. ממם. תוליך אותו, שהיא תהיה יותר, יותר מ

ר' יצחק: כן?

ר' יואל אשר: לא, או כשהם לא אומרים את המילים הנכונות.

ר' יצחק: לא לא,

ר' יואל אשר: אלא פשוט: **האשה שעשת שליח לקבלה, ואמר לו הבעל: אין רצוני שתקבל לה,** איני רוצה שתהיה שליח לקבלה, שכאשר אמסור לך את הגט כבר תתגרש האשה. **אלא הרי זה גיטה הולך אותו לה,**

ר' יצחק: אני רוצה שתהיה שליח הולכה,

ר' יואל אשר: תוליך אותו, והיא תתגרש רק כשיגיע לידה. נכון. אם כן **הרשות ביד הבעל**, לבעל יש רשות שלא למסור אותו לידי השליח בתורת שליח קבלה. זה מאוד מעניין. ידו כידה, אבל זה עדיין תלוי בהסכמתו במשהו. **ונעשה זה שליח הולכה לא שליח קבלה.**

חידוש ושקלא וטריא: מדוע יכול הבעל לשנות את תפקיד השליח?

ר' יצחק: הוא יכול לשנות את התפקיד של – הוא יכול לומר אינני מסכים? חידוש כזה?

ר' יואל אשר: לא, כי היינו יכולים ללמוד שידו כידה זו זכותה, יש לה זכות לומר שגם זו ידי. זה היה חתן, ונעשה ידו.

ר' יצחק: הוא בכלל אינו חייב לתת לה גט.

ר' יואל אשר: הוא אינו חייב לתת, אבל מדובר שהוא כן נתן, אלא שהוא רק אמר את דעותיו; היה אפשר לומר שמה שהוא אומר אינו רלוונטי. היה אפשר לומר שאמירתו אינה רלוונטית, שזה לא מועיל.

ר' יצחק: ייתכן, אני לא מסכים. הוא גם אינו חייב לתת לה גט. הוא אינו חייב לתת לה; הוא אמנם השתמש באותו אדם, אבל אין לזה שום קשר, לשליח שלו ולשליח שלה אין שום שייכות. הוא אומר: לא אכפת לי ממנה,

ר' יואל אשר: אינני מסכים לתת,

ר' יצחק: אינני מסכים לתת לה גט. אני רוצה לתת גט ישירות. בסדר, אני יכול להסכים לתת שליח להולכה. השליח שלי,

ר' יואל אשר: אתה תהיה השליח שלי, לא השליח שלה. אינני נותן לך אותו בתור שליח קבלה. אם כן כשליח קבלה היא לא פעלה, כי הוא אינו עומד לתת לשליח קבלה. אז מה הוא נעשה עכשיו? הוא נעשה שליח הולכה של הבעל, וכשהגט מגיע לאשה היא מתגרשת.

הלשונות השונות של הבעל אל השליח

ר' יואל אשר: אבל אם אמר לו התקבל לה או זכה

ר' יצחק: לה או הא לך. הוא לא אמר בפירוש אין רצוני,

ר' יואל אשר: הוא אמר קח אותו. **לא עקר שליחות הקבלה.** כלומר כן, שהוא מסכים. זה כן כמו ששליחות הקבלה פועלת.

אמר לו הולך לה, אז אם הוא אומר הולך לה, הולך, שהוא לשון הולכה, אז גם בזה – אף על פי שלא אמר כך בפירוש אין רצוני, אלא אפילו אם רק אמר הולך לה, הוא רק אמר את הצד החיובי – **עקר שליחות הקבלה ונעשה שליח הבעל. וכן אם אמר לו הולך ותן לה,** גם אותו דבר, **עקר שליחות הקבלה,** והשליח יפעל בתורת שליחות להולכה. טוב מאוד.

הלכה י"א–י"ב: כשהשליח והאשה מכחישים זה את זה בעניין סוג השליחות

א. השליח אומר "שליח קבלה" והאשה אומרת "שליח הבאה"

ר' יואל אשר:[[#2]] הלאה, אומר הרמב"ם כך: **שליח האשה שבא ליטול גט מן הבעל,** שליח האשה, שהוא שליח קבלה, בא ליטול את הגט מן הבעל, **ואמר לו שליח קבלה אני, ואמר לו הבעל הא לך גט זה כמו שאמרה.** קח את הגט כמו שהיא אמרה. **כלומר,** מה הוא מתכוון לומר בזה? אינני עוקר את השליחות, אלא מה שהיא רצתה – כך יהיה, **בין שעשת אותך שליח קבלה או שליח הבאה, הרי את כמו שאמרה.**

והביא את הגט, השליח אכן הביא את הגט, ואז הוא חוזר ואומר: אתה רואה? קיבלתי בשבילך גט. **ואמרה לו,** היא אומרת: זה בכלל לא מתחיל, **לא שמתיך אלא שליח הבאה.** מעולם לא עשיתי

אותך שליח קבלה. זה מתאים רק לשיטת הרמב"ם שהיא יכולה לעשות גם שליח הבאה, כן? אם כן **אפילו הגיע הגט לידה, אינה מגורשת, שהרי עקר השליח שליחות שאמרה היא, ואמר לבעל מעולם לא נעשיתי שליח הבאה לה.**

הבעיה היא כך: הרי הוא אמר שליח קבלה אני, והבעל מסר אותו הלאה על דעת זה, ושליח – הוא לא היה. הוא לא קיבל רשות להיות שליח מסוג כזה.

שקלא וטריא וחידוש: אצל מי נמצא החיסרון (עקירת השליחות)?

ר' יצחק: אף על פי שהוא אמר כמו שאמרה,

ר' יואל אשר: זה החידוש. כן, אבל הוא גם אמר הא לך.

ר' יצחק: אם כן לא הבעל הוא הבעיה, הבעיה היא השליח. הבעל, מצד הבעל, לא אכפת לו אם זה שליח

ר' יואל אשר: הבאה או שליח קבלה,

ר' יצחק: הוא אמר מה שהיא רוצה. אבל הוא הסכים למה שהשליח... לא,

ר' יואל אשר: הוא הסכים למה שהיא אומרת. טוב,

ר' יצחק: אבל דבריו היו מבוססים על מה שהשליח אומר.

ר' יואל אשר: לא, הבעיה אינה הבעל, הבעיה היא השליח, עקר שליחות.

ר' יצחק: גם חשבתי על זה קצת. כשהשליח אמר שליח לקבלה אני, פירושו שהוא אמר: אני – שליח יכול גם להתפטר, שליח אינו חייב להיות שליח בעל כורחו.

ר' יואל אשר: בזה הוא חדל להיות שליח הבאה, שזה הדבר הנכון שהיה צריך להיות. הוא נעשה מה שלא יהיה, הוא נעשה איזה שליח שאין לו

ר' יצחק: הרשאה. צודק. כן. אם כן נגמר. אם כן אפילו הבעל מסכים,

ר' יואל אשר: אבל השליח עקר את שליחותו. בזה, אף על פי שלא אמר,

ר' יצחק: במה שאמר שליח לקבלה אני, הרי זה כאילו אמר לא נעשיתי שליח הבאה, ונגמרה השליחות.

ב. השליח אומר "שליח הבאה" והאשה אומרת "שליח קבלה" (לא עקר אלא גרע אותה)

ר' יצחק: [[#3]] אבל אם הוא אומר... **אמר השליח לבעל שליח הבאה אני**, להפך, הוא אמר שליח הבאה,

ר' יואל אשר: והבעל אומר כמו שאמרה, והוא מביא את הגט, ואחר כך היא אומרת להפך: **שליח קבלה שמתיך**, אז לא אומרים שהשליחות בטלה. אז **כיון שהגיע הגט לידה**, אז כן, **מגורשת**. מדוע? אומר הרמב"ם: **שהרי לא עקר שליחות שאמרה אלא גרע אותה.**

ר' יצחק: הרי שליח קבלה הוא יותר משליח הבאה,

ר' יואל אשר: הוא יותר, איזה יותר ידו כידה, הוא יותר שליח, בסדר, אתה אוהב את זה,

ר' יצחק: יותר שליח. בשליח לקבלה היא מתגרשת מיד,

ר' יואל אשר: שליח לקבלה הוא סוג שליח חזק יותר.

ר' יצחק: כלומר, זה חזק יותר. כששליח לקבלה מקבל את הגט מן הבעל, היא מתגרשת. בשליח להולכה ולהבאה צריך לחכות עד שיגיע לידה. אם כן במובן הזה הוא בוודאי יותר.

ר' יואל אשר: ממילא היא אומרת: בוודאי היית השליח שלי, אלא שהתכוונתי שאתה עוד יותר ממה שידעת שאתה.

ר' יצחק: זו לא בעיה.

ר' יואל אשר: שמע: **שהרי היא אומרת לקבלה והוא אמר לבעל להבאה בלבד.**

ר' יצחק: אם כן יוצא,

ר' יואל אשר: כאילו יש בכלל קבלה הולכה.

ר' יצחק: אבל חשבתי את זה בעצמי, אבל כמו שהרמב"ם אומר, קבלה היא קל וחומר מהולכה, והולכה לא. ממילא אם היא עשתה אותו שליח להבאה והוא אמר לקבלה, הוא אמר דבר שבכלל אינו שייך, ונגמרה שליחותו. אבל אם היא עשתה אותו לקבלה והוא אומר להבאה, הוא אמר שהוא פרט, פרט מן ההבאה. איני יודע, זה לא ממש פרט, כי אינני מבין בדיוק. כך אומר הרמב"ם, רש"י, הרמב"ם – זה הפשט, וממילא זה נשאר כהבאה. כלומר, הוא אינו מסכים להיות שליח לקבלה; אם לא – זה נעשה להבאה בעצם.

הלכה י"ג: כשהאשה רוצה לעשות את שליח ההולכה של הבעל לשומר שלה או לשליח קבלה

ר' יואל אשר: [[#4]] טוב. הרמב"ם אומר הלכה כזו: מה קורה כשהאשה לא קיבלה את הגט כראוי? **הבעל ששלח גט לאשתו בא שליח ליתנו לה**, בא השליח למסור לה אותו, אבל היא לא לקחה אותו, **לא נטלתו אלא אמרה לו בפני עדים יהיה לי גט זה פיקדון אצלך.** היא אומרת לשליח: החזק אותו, שיהיה פיקדון אצלך. אני אוכל לקחת אותו ממך כאילו אני קונה אותו בזה, והוא רק יהיה מונח אצלך בתורת פיקדון. **או שאמרה לו הרי את שליח לקבלו לי**, אתה שליח להחזיק אותו, לקבל אותו בשבילי, ומרגע שהוא מגיע אליך היא תתגרש עכשיו.

ר' יצחק: רגע, הרי הוא אינו שליח לקבלה, הוא שליח להולכה, נכון? הבעל ששלח גט.

ר' יואל אשר: כן, אבל עכשיו היא רוצה לעשות אותו לשליח קבלה. אם אפשר. את זה נראה. אומר הרמב"ם: **הרי זו מגורשת בספק עד שיגיע גט לידה**, כי שני הדברים הם ספק. ספק אם היא יכולה לעשות אותו שליח לקבלה אחרי שהבעל עשה אותו שליח הולכה, וספק אם כשהיא אומרת פיקדון אצלך זה נחשב כאילו

ר' יצחק: היא קיבלה אותו.

ר' יואל אשר: עד שהגיע גט לידה – זה ספק. **ומשיגיע גט לידה**,

ר' יצחק: אז זה בוודאי גט טוב, אז **תתגרש ודאי**.

שקלא וטריא: מהו גדר הספק?

ר' יצחק: מעניין, מהו הספק? זה ספק בהלכה, בסדר, זה ספק בהלכה, כן. והשאלה היא אם האדם – אפשר לעשות, אם... איך הוא יכול – בקיצור, בשניהם היא רוצה לעשות אותו כמו שליח לקבלה, והשאלה היא אם אפשר, אם אותו אדם יכול להפוך את זה באמצע שליחותו, ולהיעשות שליח של האשה,

ר' יואל אשר: ועכשיו בגלל זה אמרתי: בראשון לא שהוא נעשה שליח לקבלה, אלא הראשון הוא כאילו שהיא קונה אותו, אלא שהוא מונח אצלו. מוציאים את זה כך: איך היא קונה? על ידי שהוא שליח לקבלה. זה ספק אם זה...

ר' יצחק: אם כן השאלה היא: האם אותו אדם יכול להתהפך באמצע ולומר: רגע, עכשיו אני נעשה האשה, ואני מקבל בתור שליח את הגט בשבילה, אתה מבין? אי אפשר. אתה יכול להיות הבעל או האשה, אי אפשר להיות הבעל והאשה, זו שאלה של טרנסג'נדר. שאלה, כן, טומטום. אם כן בקיצור זו השאלה, וזה ספק. בסדר.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם הלאה.

ר' יצחק: זה לא טרנסג'נדר, השליחות לא עושה אותו עד כדי כך.

ר' יואל אשר: כבר למדנו שליח נעשה עד בגלל זה, שזה לא עד כדי כך. בסדר.

הלכה י"ד–ט"ו: הלכות מסירת הגט על ידי שליח – עדי מסירה וקריאת הגט

ר' יואל אשר: [#5] לא, נתינת ה... כן, עכשיו נלמד על איך נותנים...

ר' יצחק: כשהשליח...

ר' יואל אשר: אפילו שליח הבאה, כשמוסרים אותו לאשה. **שליח שהביא גט כשהוא נותנו לה,** כשהוא מוסר את הגט לאשה, **צריך ליתנו בפני שנים,** הוא צריך למסור אותו בפני שנים, כי עכשיו מתקיים מעמד מסירת הגט, וצריכים להיות עדי מסירה. אומר הרמב"ם: **ואותן השנים,** העדים, **צריכין לקרותו,** צריך לתת להם לקרוא בגט... אבל שני העדים? צריכים לקרוא את הגט, כמו שתמיד עדי מסירה צריכים לקרוא על מה הם מעידים. **ואחר כך יינתן לה בפניהם.**

אומר הרמב"ם: **שדין השליח עם האשה כדין הבעל עמה שתחתיו הוא קם.** השליח בא במקום הבעל. נכון. ממילא, מה שהיה קורה כשהבעל מוסר את הגט, כלומר שצריכים להיות שני עדים שקוראים אותו – אותו דבר צריך להיות כשהשליח עושה זאת.

לפיכך אם נתנו השליח לה ולא קראוהו עדי מסירה, בגלל זה, מסיבה זו, אם השליח מסר את הגט, אבל עדי המסירה לא קראו אותו לפני כן... ואומר הרמב"ם: **ונטלתו וזרקתו לים,** היא לוקחת אותו לים, אומר הוא: **ספק מגורשת.**

שקלא וטריא: החשש שהשליח הביא שטר אחר

ר' יואל אשר: מדוע היא ספק מגורשת? כי איננו יודעים אם

ר' יצחק: זה היה גט, אולי זו מזוזה. הם לא זוכרים, אז אין חזקה? אתה זוכר שלמדנו את ההלכות אצל... את אותן הלכות כבר למדנו כשהבעל נותן אותו. אלו לא הלכות אחרות, הכול אותן הלכות.

ר' יואל אשר: מעניין, כלומר אף על פי... זו הסברה שגט הוא הרבה... אני מתכוון, מה הסיכויים שהוא מביא מגילה, אני מתכוון, הרי אין לזה פשט. שם יש דבר כזה שבעל רוצה לפעמים לעשות משהו לאשתו.

ר' יצחק: איני יודע, כבר למדנו את ההלכות. אלו לא הלכות חדשות, למדנו את אותן הלכות אצל הבעל עצמו.

כשהשליח מסר את הגט בינו לבינה (בלא עדי מסירה)

ר' יואל אשר: כן, בסדר. **עבר השליח ונתן הגט בינו לבינה,**

ר' יצחק: הוא לא נתן בפני העדים. כן.

ר' יואל אשר: השליח לא שמע להלכה, והוא כן מסר אותו לידיה. ואיך אפשר עוד לתקן את זה? אומר הרמב"ם: **יטלנו ממנה,** שייקח אותו בחזרה, ויביא כאן עכשיו עדים. **ויחזור ויתננו בפני שנים.** לא צריך שיהיו עדים...

ר' יצחק: מספיק שזה קורה. ובכן, כי הוא יכול כאילו...

ר' יואל אשר: העדים רואים למעשה איך הוא מוסר אותו.

ר' יצחק: כן.

ר' יואל אשר: אז הגט נעשה... הגט חל בפעם השנייה, כנראה באמת.

ר' יצחק: [#6] שניהם. איני יודע בבירור.

ר' יואל אשר: ואם מת...

ר' יצחק: כלומר, אחר כך יתברר שזו בעיה. בגלל זה נותנים מלקות למי ש... אה, לבטל? אבל גם... אבל אז היה, בסדר, בוא נראה. בוא נראה. **ואם מת,** אם השליח מת, כלומר אי אפשר לתקן חזרה. **הואיל והגט יוצא מתחת ידה ומקוים בחותמיו,**

ר' יואל אשר: מכיוון שהשליח מת, ואין עדים – שואלים מי היו עדי המסירה? איני יודע. אבל **והגט יוצא מתחת ידה ומקוים בחותמיו,** אם יש עדי חתימה, וכבר קיימו אותו בחותמיו, **הרי זה כשר,** כי אז נחשב שעדי

ר' יצחק: החתימה מעידים על הגט. נכון. אם כן כשר פירושו כשר בדיעבד... בקיצור, לכתחילה צריך לעשות אחרת, אבל כשר פירושו שזה בסדר, שהיא יכולה להינשא, נכון?

ר' יואל אשר: הרי זו הדרך במקרה הזה. כן. ואם מת...

ר' יצחק: טוב, את זה למדנו עכשיו.

הקדמה לביטול הגט וביטול השליחות

ר' יואל אשר: בסדר. כן, טוב, אומר הרמב"ם,

ר' יצחק: עכשיו נלמד איך אפשר, אם אפשר ומתי אפשר, כן. אם אפשר לבטל.

ר' יואל אשר: לבטל את השליחות או לבטל את הגט.

ר' יצחק: בשני הדברים שייך לבטל.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **שליח שנטל את הגט,**

ר' יצחק: נכון. אז "כשר" כוונתו לומר כשר בקיצור. לכתחילה צריך לעשות זאת אחרת, אבל "כשר" פירושו שזה בסדר, שהיא יכולה להינשא, נכון? זהו הרי העיקר, הנקודה. כן. **ואם מת.** טוב, את זה למדנו עכשיו.

ר' יואל אשר: בסדר. כן. טוב, אומר הרמב"ם:

ר' יצחק: נלמד עכשיו כיצד אפשר... אם אפשר לבטל את השליחות,

ר' יואל אשר: או לבטל את הגט. בשני הדברים שייך ביטול.

ר' יצחק: הבה נראה כיצד זה יוצא.

הלכה ט"ז: ביטול גט שנשלח ביד שליח

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **שליח שנטל את הגט,** שליח הולכה נטל את הגט, **וקודם שיגיע ליד האשה,** עוד לפני שהגיע אל האשה, חזר בו הבעל, התחרט, **ואמר לו: גט ששלחתי עמך בטל,** הרי הוא בטל; **או** שלא אמר זאת לשליח, אלא אמר זאת לאשתו, **שקדם ואמר לאשה: גט ששלחתי לך,** עוד מעט יגיע גט ביד שליח, הוא **בטל.** או ששלח שליח אחר **לבטלו,** שלח שליח אחר אל השליח או אל האשה. או שאמר לאנשים אחרים,

ר' יצחק: סתם לאנשים זרים:

ר' יואל אשר: גט ששלחתי לאשתי בטל. כל גילוי דעת, ביסודו של דבר, נראה כאן.

ר' יצחק: לפני מישהו הוא צריך לומר, אינו יכול לומר בינו לבין עצמו, כך נראה.

ר' יואל אשר: לא, אולי שני עדים, הבה נראה. **לאחרים,** נראה. אה, כתוב **לאחרים,** כן. **הרי זה בטל, ואף על פי שהגיע לידה,** אף שלבסוף הגיע לידיה, אך הוא ביטל אותו עוד לפני שהגיע לידיה, הרי הוא בטל. מה בדיוק נעשה בטל, יבאר לנו הרמב"ם בהמשך

ר' יצחק: מה נעשה בטל.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **וכל המבטל בפני אחרים,** צריך שיהיו שניים, **צריך לבטל בפני שנים,** צריכים להיות שני אנשים. אם ביטל בפני אדם אחד,

ר' יצחק: אין בזה כלום.

ר' יואל אשר: אין בזה תועלת, כך נראה.

ביטול לאחר שהגיע לידה ודין תוך כדי דיבור

ואם אחר שהגיע גט לידה או ליד שליח קבלה, הכוח לבטל קיים רק לפני שהגט הגיע למקום שהיה צריך להגיע אליו. אבל אם הגט הגיע **לידה או ליד שליח קבלה,** כבר חל הגט. **אינו יכול לבטלו,** אי אפשר לבטלו אחר כך. מאוחר מדי.

אומר הרמב"ם: אפילו תוך כדי דיבור אינו מועיל במקרה זה. **ואף על פי שחזר בתוך כדי דיבור וביטלו,** שלגבי הלכות אחרות, תוך כדי דיבור נחשב כאילו עוד לא סיים, כאילו הדבר עדיין פתוח – לגבי קידושין ולגבי גיטין אין תוך כדי דיבור מועיל. כן, גם בקידושין היה לנו כך. **הואיל ואחר שהגיע לידה או ליד שליח קבלה או לחצירה ביטלו,**

ר' יצחק: אינו בטל והרי זה גט כשר.

ר' יואל אשר: מיד לאחר שקידש, לא עמד... אומר שאף מיד לאחר הקידושין מנסה לבטל, אינו מועיל אפילו תוך כדי דיבור.

ר' יצחק: נכון. זה לא עובד. מקדש ומגרש, כן, טוב מאוד.

הלכה י"ז: רודף אחר השליח כדי לבטל (גילוי דעת ללא מעשה ביטול)

ר' יואל אשר: טוב. אומר הרמב"ם דבר כזה: **"היה מחזר ומבקש השליח כדי לבטלו"**, מה הדין כאשר הבעל, כולם רואים, "איפה השליח? אני רוצה, אני צריך לומר לו משהו חשוב מאוד", אבל אינו אומר לאותו אדם שאני מבטל אותו בפניכם. הוא רק אומר, "אני רוצה למצוא אותו, אני רוצה לבטלו". **"או שהיה מבקש שנים שיבטלו בפניהם"**, "איפה יש שני עדים כשרים?" הוא מחפש את האנשים שבפניהם יוכל לבטל, או שהוא רץ אחר האדם שהוא השליח, משום שהוא רוצה לעצור אותו מלמסור את הגט.

"ובין שהוא מחזר ורודף", באמצע הזמן שהוא רודף, **"הגיע הגט לידה, ואחר כך ביטל"**, למעשה לא הצליח להוציא לפועל את מבוקשו, אבל הראה בבירור, כולם ראו שהוא רוצה – אינו מועיל, **"אינו בטל, ואף על פי שהיה מחזר לבטלו קודם שיגיע לידה"**. אף שכבר הראה, אך עדיין לא עשה את הדבר שהוא צריך לעשות. אומר הוא, אין די בגילוי דעת שאינו מרוצה, שהיה רוצה להחזיר את השליח, זה אינו מועיל. עליו לעשות איזה חלות של ביטול.

ר' יצחק: זהו חידוש. רצון אינו מועיל כלום. כלל גדול בתורה: רצון אינו שווה כלום, רק מעשה שווה משהו.

ר' יואל אשר: כן. לא, הנקודה היא, אפילו היו שניים שראו את המחזר ומבקש, אבל הוא לא ביטל. כשם שעשיית שליחות, צריך שיהיה כאן עניין של ביטול.

ר' יצחק: נכון, אילו היה לו שכל, היה ניגש לאלו שרואים, אומר להם, "הי, מבטל". אבל הוא חיפש שני עדים מהודרים, הוא הפסיד. מכל מקום, הוא חיפש את האנשים ההם,

ר' יואל אשר: אה, סתם,

ר' יצחק: "היה מבקש שנים..." "היה מחזר ומבקש השליח כדי לבטלו,

ר' יואל אשר: או שהיה מבקש שנים שיבטלו בפניהם", כן.

הלכה י"ח: ביטול כאשר יש שלוחים רבים

בסדר, עכשיו נלמד עד היכן אפשר לבטל. **"אמר לעשרה"**, אם אדם אמר לעשרה אנשים – כבר היו לנו ההלכות לעיל – אמר לעשרה אנשים, **"כתבו גט ותנו לאשתי"**, והוא רוצה לבטל, אינו צריך ללכת לבטל בפני כל העשרה. **"יכול לבטל זה שלא בפני זה"**, יכול לקחת שניים כלשהם מן האנשים שאמר להם, ולומר, אני מבטל אתכם, אני מבטל את השליחות, **"ואפילו בפני שנים אחרים"**, או שיכול ללכת לקחת שני עדים אחרים, ולגבי כל העשרה, אם אחד מן העשרה הלך ונתן גט, יהיה בטל, משום שהוא ביטל. **"שלח הגט ביד שנים"**, גם כן, **"הרי זה יכול לבטלו זה שלא בפני זה, ואפילו היו עשרה, משביטלו בפני אחד,**

ר' יצחק: בטל הגט". לא כתוב כל האנשים. סוגיא שלמה בגמרא, סברא חזקה לומר שאם עשית לעשרה, תבטל את כל העשרה. הרמב"ם אומר שאין צריך. מה? כן.

הלכה י"ט: מסירת מודעא על גט ותקנתה

ר' יואל אשר: וכן אומר הוא כך: **מי שאמר לשנים גט שאני כותב לאשתי בטל הוא.**

ר' יצחק: עד עכשיו למדנו מבטל לאחר מינוי השליחות,

ר' יואל אשר: לאחר מכן, כלומר, הוא מבטל עוד לפני שהדבר קורה. הוא אומר, כאשר אכתוב גט שיהיה בטל. **וכן מי שאמר לשנים גט שאני כותב לאשתי בטל הוא,** ואחר כך, **וכתב אחרי כן גט,** אחר כך הלך וכתב גט, **ונתנו לה בפני שנים אחרים הרי זה גט בטל.** זה מעניין, משום שכאן הוא מבטל את הגט. לעיל לכאורה ביטל את השליחות.

ר' יצחק: כאן הוא מבטל גט.

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **וזו היא מסירת המודעא על הגט.** זה נקרא מסירת מודעא, מסירת הודעה, כן.

ר' יצחק: זה נקרא מסירת מודעא, מיד יש נפקא מינה, מיד זה הלשון. מסירת מודעא פירושה, הסתייגות, כמו שאומרים, דבר מסוג כזה: מה שאומר מחר הוא שקר.

ר' יואל אשר: וכן אם אמר להם כל גט, לא הגט שאני כותב לאשתי בטל, אלא **כל גט שיכתוב לי פלוני בטל,** כל גט שהסופר יכתוב עבורי. או, **כל גט שאכתוב בבית דינו של פלוני הרי הוא בטל או כל גט שאכתוב מהיום עד עשרים שנה בטל.** המסירת מודעא יכולה לפעול בכל אופן, אבל כאשר הדבר יוצא בבירור, הוא אומר שכאשר אעשה גט, יהיה בטל, הרי הוא בטל.

ר' יצחק: הרי זה בטל. הגט בטל. זה כמו כל נדרי, כן? מצב כזה. אומרים: כל מה שאומר מחר הוא שקר.

מודעא על ביטול מודעא ותקנת העדים

ר' יואל אשר: וכן אם אמר לשנים, אמר לשני אנשים, **כל גט שאכתוב לפלונית אשתי בטל הוא.** כל גט שאכתוב לאשה זו יהיה בטל. **וכל דבר שאבטל בו מודעא זו,** ואחר כך הוא מוסיף עוד ביטול מודעא על המסירת מודעא. **וכל דבר שאבטל בו מודעא זו,** אבוא לבית דין לומר

ר' יצחק: אני מבטל

ר' יואל אשר: את מה שאני אומר עכשיו, אני מבטל עכשיו, **הרי הוא בטל,** ואחר כך **וכתב אחר כן גט ונתנו לה אף על פי שביטל המודעא קודם,** הוא עושה מה שאמר, בא לבית דין ואומר אני מבטל זאת, אבל הוא כבר ביטל זאת לפני כן, **הרי הגט בטל.**

שואל הרמב"ם, מיד עולה קושיא, כל אחד חושב: אם כן העולם ייחרב, משום שהוא יעשה תמיד עוד מסירת מודעא. כיצד אפשר לתקן זאת? **"אם כן מה תקנת דבר זה"?**

אומר הרמב"ם: **"שיאמרו לו העדים קודם כתיבת הגט"**, העדים צריכים לומר – כיצד אפשר לתקן דבר כזה כאשר עשו לפני כן מסירת מודעא? אם עשו לפני כן מסירת מודעא, העדים צריכים לומר לפני כתיבת הגט: **"אמור בפנינו"**, אמור בפנינו, **"שכל הדברים שמסרת"**, כל המסירות שעשית, **"שגורמין כשיתקיימו אותן הדברים לבטל גט זה"**, שיגרמו שאם יתקיימו דבריך, יבטלו את הגט, **"הרי הן בטלין"**. כשהוא אומר זאת, הוא אומר: הם מבטלים לא רק את המילים "בטל הוא", אלא הם מבטלים גם את המילים האחרות המסייעות לאותן מילים. אין זה משנה מה, כל דבר שגורם, כל מה שנראה לכם שנוגע לעניין, הכול בטל. **"והוא אומר הין, ואחר כך אומר להן לכתוב ולחתום וליתן לה"**, זה כן מועיל. מדוע, ומה שהוא אומר "כל דבר שאבטל" אינו מועיל?

ר' יצחק: משום שאין זה משנה כמה פעמים עשה זאת, זה יבטל.

ר' יואל אשר: הוא צריך זאת חזק יותר, כל דבר שמביא לתוצאה, צריך שיהיה זה.

ר' יצחק: אם הוא עושה מודעא על מודעא על מודעא, יכול לעשות עוד מודעא אחת. אבל אם הוא אומר "וכל דבר שיגרום" הרי זה בטל עד סוף העולם. בדיוק. אבל יש בעיה, הוא יכול לצאת מבית הדין לשנייה אחת ולומר מסירת מודעא, ממילא צריכים לתפוס אותו.

ר' יואל אשר: זה קורה רק אם הוא אומר זאת מיד לפני מסירת הגט. **"ולא יניחוהו לילך עד שיגיע גט לידה"**, משום שהוא אדם כזה של מודעות, הוא כזה...

ר' יצחק: הרי הוא יכול לבטל גם בינתיים.

ר' יואל אשר: "כדי שלא יצא ויבטלו".

ר' יצחק: אכן.

הלכה כ': קנין במסירת מודעא ובביטול מודעא

ר' יואל אשר: אומר הרמב"ם: **"ואין המוסר מודעא ולא המבטל מודעא צריך קנין".** מוסר מודעא ומבטל מודעא צריך עדים ראינו, אבל אין צריך קנין. מדוע היה מישהו חושב שצריך קנין? מינוי שליח או ביטול שליח

ר' יצחק: אין צריך קנין. הלכות צריכות קנינים, זה אינו צריך. אין בעיה. זה בסדר. לא,

ר' יואל אשר: הוא לא אמר שמינוי שליחות אינו צריך קנין. מדוע הוא אומר זאת כאן? מישהו אמר שצריך לומר זאת אחרת או משהו?

שיחה: ביטול מודעא בשטרות והסברא מדוע אין צריך קנין

ר' יצחק: אני שומע. איני רוצה לפרט, אבל כל אלו, בגט, אכן כאשר הולכים לבית דין לגט או אפילו סתם... כותבים בכתובה, בשטרות הרציניים תמיד כותבים ביטול מודעות וכו' בבת אחת. אבל למשל כל המוסדות שמחתימים על כל מיני דברים, אינם זוכרים שצריך לכתוב זאת, כך שאפשר בקלות לעשות מודעא. טוב. **השולח גט**, זה כלל, אנשים אומרים מותר לי לעשות לך זאת משום שחתמת. אתה יכול לעשות מסירת מודעא, שמה שאתה כותב לגוגל שמותר לו למכור את נשמתך משום שפעם נרשמת דרך גוגל במקום כלשהו, איני יודע אם הוא כותב שם ביטול מודעא. בסדר,

ר' יואל אשר: סתם הוא מכניס את הנוסח ש,

ר' יצחק: כן, גוגל עושה טוב. אבל המוסדות שכותבים איני יודע מה, כל מיני תקנות משונות, בדרך כלל לא כתוב ביטול מודעא. בסדר. בוודאי לא ביטול מודעא למודעא, אתה מבין מה הולך כאן? נכון. תמיד אפשר לעשות עוד אחת. **השולח גט ביד שליח**, ממילא אין צריך מודעא. ממילא, בסדר, שטויות, אני רק אומר סתם שבגט אכן עושים את הדברים האלה, חוששים לכל הדברים.

ר' יואל אשר: הוא מבאר, מדוע כתוב **אין צריך קנין**? אומר הוא שבכתיבת גט עושים מעשה. יש אומרים, שהיה אפשר לחשוב שלבטל מעשה צריך לעשות איזה מעשה, אין די בדיבור. במינוי שליח אינך עושה מעשה, אבל כתיבת גט, הרי אתה עושה מעשה, נתינת גט. היה מקום שיעלה על דעתו שצריך קנין לזה, אומר הוא שפוסקים שאין צריך קנין.

ר' יצחק: מעניין. טוב. אבל אפילו כמו קנינים, אני פשוט לא יודע, איני מבין,

ר' יואל אשר: קבלת קנין גם היא אינה כל כך פשוטה, איני מבין מה פירוש הדבר, אבל קבלת קנין היא איזו התחייבות גדולה יותר, עושה את הדבר רציני יותר. יותר אחריות, כן.

הלכה כ"א: החילוק בין ביטול השליחות לביטול עצם הגט

אומר הרמב"ם בהמשך: עוד הלכות של ביטול הגט, עכשיו הרמב"ם הולך להבהיר מה קורה כאשר עשו את הביטול, מה פירוש מבטל? משום שאדם יכול לבטל את הגט כמו שלמדנו עכשיו על ידי מסירת מודעא, או שיכול לבטל רק את החלק שאתה לא יכול להיות שלוחי.

אומר הרמב"ם: **השולח גט ביד שליח, וביטל הגט**, הוא אמר שהגט יהיה בטל, מה פירוש הדבר? איננו יודעים למה הוא מתכוון במילים אלו, אומר הרמב"ם, אין כוונתו לומר שהגט ייעשה בטל, שכן אילו הגט היה נעשה בטל לא היה אפשר לעולם לגרש בגט זה. אבל **הרי זה חוזר ומגרש בו כשירצה**, כאשר ירצה כן לגרש יוכל להשתמש מחדש באותו גט ולגרש בו. מדוע? **שלא ביטלו מתורת גט**, הוא לא ביטל את השטר מלהיות עוד גט טוב,

ר' יואל אשר: את שליחו ביטל. נכון. זה מעניין, לשונו היא כאילו הוא עלה על הגט, על השטר.

ר' יצחק: אמר את הלשון השגויה, אבל הוא מבין, מובן במקרה כזה שכוונתו לומר שלא תמסור את הגט. כן. אבל **לפיכך**, מכאן הוא אומר אם אין זה באופן הזה, לא שהגט מונח אצל השליח.

ר' יואל אשר: כאשר דבריו אינם מתכוונים לשליח, אלא יש סיבה לחשוב שהוא מתכוון לגט, **לפיכך אם היה הגט ביד הבעל וביטלו, כגון שאמר גט זה בטל הוא**, אז **אינו מגרש בו לעולם, והרי הוא כחרש**,

ר' יצחק: ואם גירש בו אינה מגורשת. זה מעניין, אפשר... מה פירוש אפשר? הנקודה היא שאם הגט נמצא אצל השליח, והוא אומר "**הגט שנתתי לך בטל**", כוונתו לומר הגט שלך. אם הוא מונח אצלי

דיון: כיצד אפשר לבטל את שטר הגט עצמו?

ר' יואל אשר: בכיס השליח, שליחות אפשר לבטל. אבל כיצד אפשר לבטל? גט צריך להיות לשמה,

ר' יצחק: צריך שיהיה ברצון, צריך... אני חושב שכל הביטולים פועלים מכוח רצונו.

ר' יואל אשר: הוא נוטל את רצונו, נראה כאילו הוא אומר **הרי הוא כחרש**. אומר **כחרש**, לא תוכל...

ר' יצחק: איני מסכים, ביסודו של דבר הוא אומר: לעולם איני מסכים לגרש. כך אני חושב, אפשר להביא ראיה אחרת. אני חושב שכל מה שהוא אומר לכאורה הכול תלוי ברצונו, והוא אומר אינני יכול לבטל כך. אני רואה שהוא מביא שהרמב"ן ואחרים אכן חולקים ואומרים שאי אפשר לבטל את הפתק של הגט, אפשר לבטל רק שליחות. אבל אני חושב שהרמב"ם סובר שהרי הכול הולך לפי רצונו, הוא יכול לומר: לעולם איני רוצה לגרש בגט זה.

ר' יואל אשר: יום טוב. כן, אבל מחרתיים אתה מתעורר, מדוע לא תוכל לומר: נמלכתי ומעתה שאוכל כן? שהרי הגט נכתב על ידי סופר כשר לשם האיש והאשה.

ר' יצחק: הכול צריך להיכתב ברצונך,

ר' יואל אשר: ונראה שכן, אבל אתמול נטלת את רצונך, מחר שוב יש רצון. האם הוא חוזר וניעור? חוזר וניעור?

ר' יצחק: אז אם אינך יכול...

ר' יואל אשר: איני יודע.

ר' יצחק: בסדר. אני שומע, אכן אפשר לחשוב כך. אני מסכים, אין לי, חוץ מזה אין לי דעות נחרצות בהלכה, משום שהלכה היא באמת הכול, כל מה שאתה יכול. אילו הרב היה אומר אחרת, ההלכה הייתה אחרת, והרי הייתי עושה כך, לא?

הגמרא מדברת על זה, **הרי הוא כחרש**, יש שאלה בגמרא, לכאורה דומה... בקיצור יש שאלה בגמרא. זה לא ברור. לדעת רבינו, שומע הוא, המגיד משנה אומר בתוקף רב שספק כזה **שומר**

נפשו ירחק ממנו. כי לפי הרמב"ם זה ממש, לא, לפי הרמב"ם זה ממש גט, אפילו למפרע, הרמב"ם יאמר בהמשך שזה לגמרי, שזה בטל באופן רציני ממש. אפילו אם תוספות והרמב"ן ואחרים אינם בטוחים שיש דבר כזה ביטול גט, בוודאי צריך לחוש לשיטת הרמב"ם.

מפרש את הביטול כשהגט ביד השליח

ר' יואל אשר: ממשיך הרמב"ם ואומר עוד בעניין ביטול הגט: **וכן אם פירש בעת שביטלו והוא ביד השליח**. אם, אפילו כשהגט נמצא אכן ביד השליח, אבל לשון הביטול שלו לא הייתה סתם "אני מבטל את הגט", אלא אמר: אני רוצה לבטל את השטר. **גט ששלחתי הרי הוא בטל מלהיות גט**, אז **אינו מגרש בו לעולם**,

ר' יצחק: הוא ביטל ממש את הגט.

הלכה כ"ב: באילו לשונות מבטלים את הגט

ר' יואל אשר: [[#2]] **באי זה לשונות מבטל הגט?** אומר הרמב"ם אילו לשונות נדע? **אם אמר בטל הוא**, או **אי אפשי בו**, או **גט זה לא יועיל**, או שהגט לא **יעזוב**,

ר' יצחק: כי הכל נוגע לעניין ביטול הגט, נכון? לא לשליחות, נכון? נכון. לא בטוח.

ר' יואל אשר: שלא יעשה עזיבה, שלא יעשה שילוח,

ר' יצחק: שלא יעשה גירושין. **לא יעזוב, לא ישלח.**

ר' יואל אשר: לא יעזוב פירושו כמו עזיבה, כן. זה ההיפך מיעזוב, נו, יעזוב אשתו,

ר' יצחק: איך אומרים,

ר' יואל אשר: ההיפך מעזיבה,

ר' יצחק: כן. **לא יעזוב, לא ישלח**,

ר' יואל אשר: או **לא יגרש, יהא כחרש, יהא חרש, הרי הוא כחרש, אם אמר אחד מאלו ומן הדומה להן, הרי זה ביטלו**. כל הדברים הללו פירושם לומר: איני מבטל את השליח, אלא אני מבטל את השטר.

ר' יצחק: בין שאומר **כחרש**, בין שאומר **חרש** לבד, מה שלא יהיה, כן.

לשון מבטל לעומת לשון מודיע אמיתת הדבר

ר' יואל אשר: הוא אומר **יהא כחרש**, או שזה **כחרש**. **אבל אם אמר גט זה אינו גט**, אבל אם אומר לשונות אחרות, הוא אומר למשל **אינו גט**, או שהוא אומר **פסול הוא**,

ר' יצחק: אינו מועיל,

ר' יואל אשר: אינו מתיר, אינו משלח, הוא אומר שזה כבר אינו. אינו. הוא אומר שזה אינו גט, או שזה אינו, נכון.

ר' יצחק: אבל מדוע **הרי הוא כחרש? יהא**, פירושו **יהא**, לא כתוב הרי. **הרי הוא**, הנה, **הרי הוא** תמיד פירושו, **הרי הוא** כמו **הרי את מקודשת**, אין פירושו שאת כבר. **הרי** בלשון פירושו, אני תמיד חושב, שזה ייעשה עכשיו, זה נעשה עכשיו. **הרי הוא, יהא.**

ר' יואל אשר: אבל אם הוא אומר שהגט **פסול**, או שהגט אינו **מועיל**, או **אינו מתיר**, או **אינו משלח**, או **אינו מגרש**, או **חרש הוא, לא אמר כלום**, כי אינו אומר שזה ייעשה, הוא מדבר כאילו היה כתב חדשות, שמספר דברים שאינם כך, **שאין זה לשון מבטל אלא לשון מודיע אמיתת הדבר. והרי הודיע לנו דבר שאינו כן, כמי שאומר על דבר האסור שהוא מותר או על הטמא שהוא טהור**.

ר' יצחק: הוא אומר שקר. איש לא ציווה עליו לומר, אין לו זכות לומר. זה מעניין מאוד. זה החילוק, שכאשר מישהו אומר שפלוני הוא גוי, אבל הוא אינו גוי. הוא אינו אומר אני עושה אותו גוי.

ר' יואל אשר: כשמישהו אומר זה הפשט בפסוק: אם אכן זה הפשט בפסוק, אמר דבר אמת. ואם לא, הוא שקרן, כי הוא אומר על דבר מה שזה פשט בפסוק,

ר' יצחק: שאינו פשט בפסוק.

הלשון המסופקת: "גט זה בטל"

ר' יואל אשר: אמר גט זה בטל, שמשמעו פועל שעבר, בטל, נעשה בטל, **כגון חמק עבר. הרי זה ספק**, כי זה ספק אם כשאמר זאת התכוון כמו "אני עושה זאת עכשיו", או שזה יכול להתפרש, זה יכול להתפרש כאחד משני הדברים. זה יכול להתפרש כמה שאכן מועיל, וזה יכול להתפרש כ

ר' יצחק: לשון שאינו מועיל. **בטל**, נעשה בטל.

ר' יואל אשר: הרי זה ספק. לפיכך, אם נתגרשה בגט זה, הרי היא ספק מגורשת, כי אינך יודע אם התכוון לומר שבמילים אלו אני מבטל אותו, או שזו גם כן הצהרה מוטעית כזו.

ר' יצחק: כן, זו לשון משונה, לשון קצת משונה.

הלכה כ"ג: ביטול הגט על ידי רמז

ר' יואל אשר: [[#3]] אומר הרמב"ם, **מי ששלח גט לאשתו**. אדם שולח גט לאשתו, **ובא שליח ואמר לו לא מצאתיה**. בא השליח ואומר, לא מצאתי אותה. או? **או לא רצת ליקח הגט**, היא לא רצתה לקחת את הגט.

ר' יצחק: לא רצתה לקחת. טוב, מה היה המעשה?

ר' יואל אשר: ואמר הבעל,

ר' יצחק: הבעל שמח

ר' יואל אשר: שהיא לא קיבלה את הגט. **ואמר ברוך הטוב והמטיב**. הרי הרמב"ם אמר בהלכות ברכות שכאשר קורה דבר טוב צריך לברך ברוך הטוב והמטיב. הוא עושה כך, כן, לו ולה.

ר' יצחק: אם רק לו לבדו היה צריך לומר שהחיינו.

ר' יואל אשר: או כיוצא בדברים האלו, שמשמען שאין בדעתו לגרשה. שהרי הוא שמח בעיכוב הגט, או שהוא אומר דברים

שאנו מבינים מהם שהוא שמח שהגט התעכב, כי הוא רוצה, הוא לא רצה לגרשה. אמת, **לא בטל הגט**, אין כוונתו לומר שהגט בטל.

ר' יצחק: אלא הוא אומר **ברוך הטוב**

ר' יואל אשר: והמטיב כי לא רצה לגרש עכשיו.

ר' יצחק: אין זה משנה.

ר' יואל אשר: אלא יתן ותהיה מגורשת. פירושו שברמז אי אפשר לבטל גט. **עד שיאמר לו בפירוש**, שיאמר בפירוש **לא תתן או יבטל בפירוש.**

ר' יצחק: הוא צריך לומר הגט בטל או **לא תתן**. כאן רואים שוב שמחזיקים בכלל,

ר' יואל אשר: הרי אלו לשונות רבניות כאלו, שכאשר מישהו שואל אתכם: תרצה לומר לי? למה לא? מה כבר יכול להיות?

ר' יצחק: טוב מאוד. לרבנים זה טוב, אבל לגיטין זה לא טוב.

ר' יואל אשר: טוב מאוד. רואים ברמב"ם, **מי ששלח גט לאשתו...**

ר' יצחק: כי לפעמים אכן אומרים דברים כאלו, לך תבין אצל החכמים מתי החליטו. אני חושב שמכיוון שביטול גט הוא דבר בעייתי מאוד, הרי הוא שלח שליח, והשליח צריך להתבטל, הם ראו במשניות שזה לא כל כך פשוט. אז לכאורה משום כך החמירו, כמובן, לומר שצריך לבטל במפורש.

ר' יואל אשר: במיוחד כשהוא אומר **ברוך הטוב והמטיב**, הוא כאילו אומר אם ירצה השם, אם הקב"ה רוצה שלא יהיה גט, הקב"ה מסכים.

ר' יצחק: הקב"ה מסכים שאין צריך לבטל כל גט.

הלכה כ"ד: מכת מרדות על ביטול גט או מסירת מודעא

ר' יואל אשר: הבא, הרי שאיננו מבטלים את הגט. אומר הרמב"ם, **מי ששלח גט לאשתו וחזר וביטלו בפני שנים אחרים.** הוא הלך ועשה ביטול בפני שנים, או עשה מודעא. אומר הרמב"ם, עכשיו מנינו את ההלכות, אל תחשוב שזו המלצה. האדם הזה עושה עוולה. **מכין אותו מכת מרדות** על שעשה זאת. **מפני שגורם להיות ממזרין**, הוא עלול לגרום לממזרות. מדוע? **שהרי יגיע גט לידה ותינשא בו.** לאחר זמן יבואו עדים ויאמרו **שביטל בפניהם או שמסר מודעא בפניהם**, או יבואו עדים ויאמרו שמסר מודעא **בפניהם קודם שיכתוב הגט, ונמצא** יוצא ש**הולד ממזר**, נותנים לו מכת מרדות על שהכניס אדם למצב כזה.

ר' יצחק: לבעיות כאלו. אז מי שרוצה לבטל גט, אינו יודע מה לעשות. הוא צריך למצוא עצה אחרת. [[#4]] מה באמת יעשה? אתה יודע, אתה מבין את השאלה כאן? מה אם למישהו אין אחרת... הוא חייב לעשות זאת?

ר' יואל אשר: לא, שיגיע באמת אל השליח לפני שהוא מוסר אותו. אז מותר? הוא אינו יכול מרחוק. כמו קודם, הרודף, הוא רץ אחריו,

ר' יצחק: אז כן. אם הוא מוצא אותו, הוא לוקח בחזרה את הגט.

ר' יואל אשר: ייתכן שאם ירוץ מיד להודיע לאשה, זה גם יועיל. אבל לעשות ביטול כזה בינו לבין עצמו,

ר' יצחק: שעלול לגרום לה את זה... הבנתי, בסדר. טוב מאוד.

הלכה כ"ה – כ"ז: חזקת כשרות בגט

ר' יצחק: [[#5]] עכשיו נלמד על... עכשיו למדנו שאפשר לבטל את השליחות, אז לכאורה צריך לחוש בכל פעם, אולי ביטל את השליח, אולי זה, אולי זה, נלמד שיש חזקה, אין צורך.

ר' יואל אשר: כן? כן. **שליח שהביא גט ונתנו לאשה.** שליח מביא גט ו

ר' יצחק: הוא נותן אותו לאשה. האם לא נחשוש **שמא ביטלו הבעל? לא יחוש שמא ביטלו הבעל, אלא נותנין אותו לה בחזקת שהוא כשר ותינשא בו.** כן? אפשר... טוב, אני כבר במקום. אפשר לתת לה את הגט בחזקת שהוא כשר, כי בדרך כלל לא עושים דברים כאלו, בפרט שהרי מקבלים על כך מכת מרדות, **ותינשא בו. ואם נמצא אחר כך שביטלו**, אז **תצא והולד ממזר.** מה שהוא פעל, זה נורא. **וכן**, אותו דבר, סתם כך. אותו דבר לגבי מודעא, מישהו כותב גט ונותן אותו לאשתו, אין אומרים שמא עשה מודעא. **אלא הרי הוא בחזקת כשרות ותינשא בו.** הלאה.

דיון: האם צריך לעשות ביטול מודעא בכל גט?

ר' יואל אשר: ואם יבוא אחר כך. כלומר, ההמלצה שהרמב"ם אמר קודם שהעדים אומרים, היא רק כשיש חשש, לא עושים זאת, אין צריך לעשות זאת?

ר' יצחק: לכאורה, לכאורה כאן זה אם יבוא לטעון, הנה אם יבוא אחר כך לטעון יהיו צרות, ממילא מכניסים כבר לסדר הגט כל מה שאפשר, אבל איני יודע. לא, לכאורה אתה צודק ש

ר' יואל אשר: נראה כאילו אין צורך, העצה שאמרתי קודם שכך וכך, אבל באמת לא, אני חושב ש,

ר' יצחק: נראה, הוא אינו מביא.

ר' יואל אשר: יש דבר כזה **חזקת כשרות ותינשא בו**, אבל אחר כך יהיה **תצא והולד ממזר**, זה עצוב מאוד,

ר' יצחק: כמו. נכון, לכן אנו אכן עושים ביטול מודעא בכל אחד שלא

ר' יואל אשר: יוכל להיות ולד ממזר.

ר' יצחק: עושים ביטול מודעא בכל גט אבל לכאורה אין חובה. לכאורה אין חובה. הרמב"ם אומר רק, מה שהרמב"ם אומר קודם כוונתו לומר אם יש חשש. כך אני מבין. אבל צריך לעיין בשולחן ערוך, איני יודע איך לומדים את הנקודה הזו בפוסקים.

הלכה כ"ח: שליח שהניח את הבעל חולה, זקן, או גוסס

ר' יצחק: וכן, אותו דבר, לא רק חשש ביטול הגט, סתם כך, **המביא גט והניח הבעל חולה או שהיה זקן**, הוא היה זקן,

ר' יואל אשר: חולה, כאן יאמרו דברים אחרים. כשעולה שאלה על הגט, לא שמא הבעל ביטל אותו, אלא שמא הבעל כבר לא היה חי כלל כשנתנו את הגט, ממילא אינה גרושה, אלא מה שלא יהיה, בסך הכל השאלה היא שהיא אלמנה. **וכן המביא גט והניח הבעל חולה או שהיה זקן**, הרי **נותנו לה בחזקת שהוא קיים**. כל זמן שלא שמענו שמת, יש לו חזקה שהוא חי.

ר' יצחק: אבל גוסס,

ר' יואל אשר: אבל אם הניחו גוסס, יש הלכה **רוב גוססין למיתה**,

ר' יצחק: רוב האנשים הגוססים מתים.

ר' יואל אשר: ידעת על זה? כן. זקננו הקדוש העטרת צבי, כשהגיע אליו גוסס, היה תמיד נותן צדקה לרבי מאיר בעל הנס, והיה אומר כך, שרבי מאיר חייש למיעוטא. רבי מאיר הוא התנא שחייש למיעוטא. רוב גוססין למיתה, אבל לוקחים

הלכת גוסס: רוב גוססין למיתה

ר' יואל אשר: למעשה אחר כך רוב הגוססים מתים. אני חושב שלמעשה נפסק אצל העטרת צבי שרוב גוססין למיתה. צריך לעיין שוב... אולי זה עוזר לפעמים...

ר' יצחק: הרבה פעמים כשאומרים גוסס אין הכוונה... טוב, גם רוב פירושו הרי רוב.

ר' יואל אשר: כשלעצמו רוב גוססין למיתה, אבל מבין האנשים שקוראים להם גוסס, לא כל אחד הוא גוסס אמיתי. **רוב גוססין למיתה, ואף על פי שנתנו לה הרי זה ספק גירושין.**

ר' יצחק: מדוע? שאין גט לאחר מיתה. שאלתי מה הנפקא מינה, בין כך ובין כך, מה שלא יהיה, היא גרושה, כן, אינה יכולה להינשא לכהן. היא יכולה לאכול בתרומה או שאינה יכולה להינשא לכהן,

ר' יואל אשר: וכדומה.

הלכה כ"ט—ל': מתי הבעל נשאר בחזקת חי ומתי נותנים חומרי חיים וחומרי מתים

מצבים שהם בחזקת חיים

[#2] **ר' יואל אשר: וכן עיר שהקיפה החיל**, צבא הקיף עיר **והיא במצור**, העיר מוקפת עכשיו. או **ספינה המיטרפת בים**, ספינה המיטלטלת בגלים, בסערות. או **והיוצא לידון**, מי שיוצא, הולכים לשפוט אותו בדיני נפשות. **הרי אלו בחזקת חיים.** כל זמן שעדיין חיים אומרים שיש להם

ר' יצחק: חזקה שהוא חי. טוב מאוד, **ואם היה גט אחד מהן...**

ר' יואל אשר: ואם היה גט אחד מהן ביד השליח נותנו לאשתו ותהיה בחזקת מגורשת.

ר' יצחק: כי הולכים לפי החזקה... אבל אחר כך עלולים לבוא עדים ולומר שהספינה טבעה קודם לכן. מה שלא יהיה, הרי כך כתוב, בחזקת פירושו רק... להתברר, כן. בחזקת פירושו רק שבינתיים אין אומרים אל תיתן את הגט שמא הוא מת, תן אותו, בינתיים נתחיל בכך שהיא מגורשת. מחר יתברר מה קרה.

ר' יואל אשר: עכשיו הוא יאמר מתי אנו אומרים כבר מלפני שזה קרה שזה קרה בוודאי.

מצבים שבהם נותנים חומרי חיים וחומרי מתים

[#3] **ר' יואל אשר: אבל עיר שכבשה הגייס**, לא רק שהם מקיפים את העיר, אלא כבר כבשו **והובקעה**, כמו בי"ז בתמוז, בדיוק. או ספינה לא המיטרפת בים, אלא **שאבדה בים**, איננו רואים אותה. עדיין לא אישרו שהיא...

ר' יצחק: היא מתחת למים, בעצם.

ר' יואל אשר: כמו בכל טרגדיה אומרים כך וכך הרוגים וכך וכך נעדרים. אז בשניים שלושה הימים הראשונים נעדרים, בסדר, נראה, אבל הרבה פעמים הם אינם רוצים להיות רשעים ולומר מת, מייקל ג'קסון...

ר' יצחק: או רואים שהיא התהפכה,

ר' יואל אשר: כבר עבר מספיק זמן, לצערנו. או **והיוצא ליהרג מבית דין של גויים**, לא שהוא נכנס עכשיו למשפט אם יגזרו עליו עונש מוות, אלא כבר גזרו עליו עונש מוות,

ר' יצחק: נכון? הוא כבר בדרך לגרדום.

ר' יואל אשר: ומי שגררתו חיה, חיה גררה אותו.

ר' יצחק: או שטפו נהר,

ר' יואל אשר: או שהנהר סחף אותו. **או נפלה עליו מפולת**,

ר' יצחק: נפל עליו בניין.

ר' יואל אשר: אז מניחים לחומרא שהם כבר מתים, אבל גם לחומרא שעדיין יש חזקה שהם עדיין חיים.

ר' יצחק: נותנין עליהן חומרי חיים וחומרי מתים.

ר' יואל אשר: יש חומרא גדולה להיותו חי, יש גם חומרא להיותו מת. [#4] **אינו נותנו לאשתו**,

ר' יצחק: כי אין עושים. אבל מצד שני,

ר' יואל אשר: ואם נתנו לה הרי זו ספק מגורשת, חומרי חיים, נכון. על זה הרי יש את הנועם אלימלך הידוע, כן? אבל נסיים קודם. **ואם נודע שמת הבעל קודם שיגיע גט לידה**, אז **אינו גט**.

שיחה: דברי הנועם אלימלך וההלכה בפיקוח נפש

ר' יואל אשר: הרבי ר' אלימלך אומר בבחקותי אבותם שכאשר התורה אומרת דבר מה, בכך יש להם השפעה על המציאות. חז"ל נותנים רק את חומרי מתים, אין רוצים לומר בוודאות שהוא כבר מת. כך עדיין אפילו ליוצא ליהרג יכולה להיות הצלה איפשהו. **הבעל ששלח גט לאשתו הרי**,

ר' יצחק: לא מדברים אם אפשר, מותר להציל אותו, לא רק שמותר, אפילו אחר כך, מחללים שבת אפילו, כן. הרבי ר' אלימלך,

ר' יואל אשר: בקביעת ההלכה כך, השאירו תקווה לכל האנשים שהם יוצאים ליהרג, שעדיין יש להם מקום.

ר' יצחק: לא, הרי זה ברור, ההלכה היא שאפילו בנפלה עליו מפולת מחללים שבת על הספק, הרי למדנו הלכות שבת, מדוע? כי אין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב. אז, רק לעניין גט צריך להחמיר שמא הוא מת.

ר' יואל אשר: הצד השני הרי אינו אם מותר לה להינשא.

ר' יצחק: כמו שאמר ההוא, טוב מאוד שיש את כל החיזוק הזה,

ר' יואל אשר: אבל צריך גם לדעת את המציאות.

ר' יצחק: אין זו סתירה.

הלכה ל"א: חיוב מזונות ותנאי כתובה כששולחים גט על ידי שליח

[[#5]] **ר' יצחק: הבעל ששלח גט לאשתו הרי הוא חייב במזונותיה.**

ר' יואל אשר: הבעל ששלח שליח, הרמב"ם אומר כאן הלכה מעניינת. בעל ששלח על ידי שליח, הוא

ר' יצחק: שלח גט.

ר' יואל אשר: זה יכול להימשך חודשיים, כמה שזה לא יהיה. **הרי הוא חייב במזונותיה,** כל זמן שהגט עדיין לא הגיע אליה. הוא אינו יכול לומר "כבר מסרתי אותו לשליח", שהרי התהליך עדיין נמשך, והיא עדיין אינה מגורשת ברגע המסירה לשליח. לכן הוא עדיין **חייב במזונותיה ובכל תנאי כתובה עד שיגיע הגט לידה או ליד שליח קבלה.** ברגע שהגט הגיע לשליח הקבלה, היא כבר נקראת מגורשת.

כשהאשה אינה רוצה לקבל את הגט, וסברת ההלכה

ר' יואל אשר: ועל זה יש דיון בפוסקים: מה הדין כשהבעל כבר שלח, והיא בשום אופן לא רצתה לקבל. אבל מצדו הוא כבר שלח.

ר' יצחק: בזמנו של הרמב"ם זה לא היה שייך, כי לא היה חרם דרבינו גרשום. היום, כשצריך לחכות שהיא תקבל, ודאי שאין זה הגיוני לומר שהיא אינה רוצה את הגט ובכל זאת מגיעים לה מזונות. מן הסתם היא מורדת. מכל מקום, כאן מדובר סתם במקרה שהגט עדיין לא הגיע, כשהדרך נקטעת.

ר' יואל אשר: ההלכה מאוד הגיונית, כי מזונות וכל תנאי הכתובה הם עניין מעשי מאוד. אין להם קשר לחלות הקידושין, אלא לכך שכל זמן שהיא תחת בעלה, הבעל צריך לדאוג לה. לכן רק מן הנישואין או מתביעה לינשא.

ר' יצחק: כן, יש הרבה דברים כמו... בתביעה לינשא אומרים

ר' יואל אשר: שהיא כבר רצתה,

ר' יצחק: היא כבר יצאה מבית הבעל, וצריכה כבר להיות בבית אביה. לא, הלחם משנה אומר שזה פשוט, אבל זה לא כל כך ברור, כי למשל בספק מגורשת רגילה, האם הוא צריך לתת לה מזונות. אבל נכון שלכאורה פשוט שכל זמן שהיא אינה מגורשת, הרי היא אשתו לכל ההלכות. טוב, עד כאן פרק ו' מהלכות גירושין, כן? זה מגיע עד י"ג. טוב מאוד.